

1942, Nr. 1

LAIKMETS

1942
I

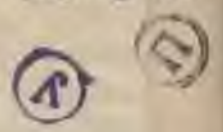
RAT 0,30

Valsts ārlietu ministrs v. Ribbentrop's.

VALSTS BIBLIOTĒKA
Inv. 407993

sf-2061 m

EIROPA UZ VIENOŠANĀS CEĻA

Vācijas ārlietu ministrs v. Ribbentrop's savā runā pretkominterna pakta signatārovalstu konferences noslēgumā šī gada 25. novembrī aizrādīja uz parakstītā pakta izcilo nozīmi un lielajām cīņām austrumos šādiem zīmīgiem vārdiem:

„Eiropa pirmo reizi savā vēsturē ir uz vienošanās ceļa. Nenoliedzami nozīmīga attīstība. Tautu pareizā nojauta ļāvusi tām atrast īsto ceļu. Šodien gandrīz visu Eiropas zemju dēļ cīnās austrumos par mūsu pasaules daļas dzīvī un kultūru. Šajā kopējā cīņā lietās asinis svērs smagāk kā visi pagājušo laikmetu mantojumi. Jaunā Eiropa soļo. Nemaldīgi, neatturami. Šī kontinenta tautas uzcels jauno Eiropu un šajā darbā — vai karš vai nē — nevienam neļaus sevi traucēt.”

saules mieru, kārtību un kultūru. Ar agitāciju, lieliem naudas līdzekļiem un slepeno terroru kominterns centās graut sociālos pamatus pilsoniskajās valstīs, dezorganizēt un demoralizēt viņu armijas un pārvērst to kaņavīrus, tos morāliiski sagraujot, par Maskavas iekarotāju armijas palīgspēkiem. Pēc bijušā franču bolševiku vadītāja Dorio izteicieniem, tikai dažos pēdējos gados vien franču bolševiku partija šādiem mērķiem sapēmusi no Maskavas ap 200 miljonu franku.

Reakcijai uz šiem bolševiku noziedzīgiem centieniem bija jānāk, un tā nāca 1936. gadā pretkominterna pakta veidā. Tagad, kad Padomju Savienības agresivitāte novedusi pie bruņota konflikta Austrumeiropā, aktīvi karā pret bolševismu piedalās gandrīz visas šī pakta dalībnieces.

Kominterns, kas faktiski ir tikai padomju valdības un bolševiku partijas filiāle un palīgorganizācija, savā pastāvēšanas laikā izsūcis no Padomju Savienības tautām miljardiem rubļu. Bet ko tas devis Padomju Savienībai un pašiem bolševikiem? „Pasaulē revolūcija”, kuras sagatavošanai un realizēšanai nesti neskaitāmi cilvēku un materiālie upuri, ir tikpat tālu kā priekš 24 gadiem, kaut gan Ļeņins šādu „revolūciju” gaidīja vēlākais pusgadu pēc varas sagrābšanas Padomju Savienībā. Un arī militārā ziņā bolševiku agitācijai citās valstīs nav bijis cerēto panākumu, jo frontē sabrūk nevis „fašistu”, bet gan pašu bolševiku armijas. Var pat teikt, ka „pasaulē revolūcijas” ideja, kuras realizēšanu bija spraudis sev par mērķi kominterns, ir politiskā ziņā izrādījusies liktenīga pašai Padomju Savienībai kā rupja pārspekulēšanās. Ticēdami, ka karām neizbēgami jānoved pie bolševistiska apvērsuma Eiropā un, būdami pārliecināti, ka laiks strādā viņu labā, Maskavas varas vīri nokavējuši pat „īsto brīdi” kara uzsākšanai. Un tagad, pēc briesmīgajiem vācu un sabiedroto armiju triecieniem frontē, grīļojas un gatavojas sabrukt kā bolševiku vara Padomju Savienībā, tā viņu radītā un uzturētā „komunistiskajā internacionālē” — kominternā un šādā ceļā radīja bīstamu vispasaules organizāciju, kas nopietni sāka apdraudēt pa-

KOMINTERNA ZVAIGZNE NORIET

Nesen Berlīnē notika visu pretkominterna paktā apvienoto valstu pārstāvju konference, kurā nolēma paktu pagarināt uz nākamiem pieciem gadiem. Bez tam paktam pievienojās vēl vairākas citas valstis — Kroātija, Somija un Dānija, kā arī Ķīna (Nankinas valdība). Ar to pret „komunistiskās internacionāles” ārdošo darbību nostājušies gandrīz visa Eiropa un varenākās Āzijas valstis, apvienojot cīņai pret šo noziedzīgo organizāciju pāri par 400 miljoniem cilvēku.

Ka bolševisms jau no tā pirmsākumiem ir bijis cilvēces un civilizācijas ienaidnieks, liecina tā pirmo un tagadējo vadītāju izteicieni un darbi. Jau 1870. gadā kāds pirmās internacionāles vadītājs izteica šādus draudus: „Mēs, vai nekas. Parīze būs mūsu, vai Parīze nemaz vairs neeksistēs.” Šie vārdi teikti nepilnu gadu priekš Parīzes komūnas nodibināšanas, kas to, kā zināms, mēģināja realizēt ar uguni un asinīm. Un tikai nacionālās armijas uzvara pār Parīzes komūnu paglāba Franciju no šausmu pilnā likteņa, kāds 50 gadus vēlāk piemēlēja cara valsti.

Šeit pagājušā gadsimta 50. gados, tautai svešās un šaurās aprindās, dzima anarchisms un nihilisms. Tas savā fanātismā un necilvēcībā uzrāda jau dziļi visas bolševisma pazīmes. 1907. gadā iznāk Maskavā anarchista Pavlova sarakstītā brošūra „Cilvēces tīrīšana”, kurā autors ar vēl ne-

pieredzētu cinismu un atklātību cenšas pierādīt, ka bolševisma uzvarai esot nepieciešami visā pasaulē „nomaitāt kā tarakānus 100 miljonus ekspluatātoru līdz ar viņu sievām un bērniem.” Un pats „cilvēces draugs” Ļeņins sarunā ar Maksimu Gorķiju izteicies, ka bolševisma nostiprināšanai Padomju Savienībā varot upurēt 25 miljonus vai pat ceturto daļu no visiem Savienības iedzīvotājiem. Šo Ļeņina pamācību vēlāk burtiski centās izpildīt Staļins. Viņš bolševiku varas nostiprināšanai tiešām „upurējis” neskaitāmus miljonus dzīvību. Visus pēdējos 24 gadus Padomju Savienībā notikušas neskaitāmas masu slepkavības un veselu tautas slāņu iznīcināšana. Sakne šīm asiņainām orgijām, kā redzam, meklējama šīs mācības fanātiskajā raksturā un tās vadītāju morāliskajās īpašībās.

Bolševisms tā tad no paša sākuma ir bijis bīstama sērga, un jo bīstamāks cilvēcei tas kļuva pēc tam, kad bolševikiem bija izdevies sagrābt savās rokās vienu no lielākajām valstīm pasaulē ar tās neizsmejamām cilvēku rezervēm un dabas bagātībām. Kalpinot 160 miljonus iedzīvotāju vienīgi „pasaules revolūcijai” un citu valstu sagraušanas mērķiem, Maskavas bolševiki apvienojās ar citu zemju bolševikiem „komunistiskajā internacionālē” — kominternā un šādā ceļā radīja bīstamu vispasaules organizāciju, kas nopietni sāka apdraudēt pa-

R. L.

by *Hitler*

Lielvācijas vadonis - atbrīvotājs Adolf's Hitler's
Ernst'a Hoffmann'a uzņēmums

Jauna kārtība Austrumos

Alfred Rosenberg

Heinrich Lohse

Pa kreisi:

ALFRED'S ROSENBERG'S — Valsts ministrs
legemtiem austrumu apgabaliem.

Pa labi:

HINRICH'S LOHSE — Austrumzemes (Ostland)
valsts komisārs.

Otto Heinrich Drechsler

Tiesai kara darbības joslai virzoties arvien tālāk uz austrumiem, frontes aizmugurē veidojas jauna kārtība. Kopš 4 mēnešiem Latvijas ģenerālapgabalā nodibināta civilā pārvalde, kas vada un veido visu mūsu dzīvi. Boļševīku nopostītai saimniecībai dots jauns impulss. Visās saimniecības nozarēs rit rosīgs darbs, strādā fabrikas un darbnīcas, strādā zemnieki laukos, tiek darīts viss, lai gādātu par karavīriem frontē un par civiliem iedzīvotājiem aizmugurē. Ar civilās pārvaldes nodibināšanu Austrumu apgabali ietilpināti Lielvācijas kopējā saimnieciskā sistēmā, kas ievērojami palīdz un atvieglo mūsu saimnieciskās dzīves atveseļošanu. Ciešā sadarbībā ar vietējām pašvaldības iestādēm, vācu civilās pārvaldes vadošie darbinieki rūpējas un gādā par mūsu zemes un iedzīvotāju labklājības celšanu un nodrošināšanu.

Pa kreisi:

Valsts padomnieks Dr. **OTTO HEINRICH'S DRECHSLER'S** — ģenerālkomisārs Rīgā.

Pa labi:

Dr. **WALTER'S ZIMMERMANN'S** —
Austrumzemes valsts komisāra preses šefs.

Dr. Walter Zimmermann

Par jaunu dzīvi

Mēs atkal varam brīvi svinēt Ziemassvētkus. Vācu armijas triekti, boļševiki atstājuši mūsu zemi. Latvijai sācies jauns darba posms. Atbrīvota no židisma un boļševisma sloga, tā var brīvi uzelpot un visus savus spēkus likt radošā jaunuzbūves darbā.

Mēs pārdzīvojam laikmetu, kad tumšo varu balsti drūp un jūk, dodot vietu jaunai kārtībai. Vācu armija kopā ar sabiedroto tautu kara pulkiem cīnās par jaunu, labāku dzīvi. Šini svarīgajā laikmetā arī latviešu tautai jādomā, jādzīvo un jāveido līdzī. Mums jāiekļaujas kopējā solī ar citām tautām, lai celtu un veidotu Jauno Eiropu.

Jauncelšanas un jaunradišanas darbā liela loma piekrit preseī. Tādēļ arī žurnāls „Laikmets“ nav domāts tikai saistošai lasāmvielai un interesantām ilustrācijām, bet tā galvenais uzdevums ir rādīt ceļu latviešu un vācu tautu visciešākai sadarbībai. Rakstos un skatos rādīt gigantisko cīņu, kas rit austrumos par Eiropas tautu brīvību, mūsu žurnāls aicinās ikvienu latvieti darbā ielikt visu savu gribu un spēku, lai atbalstītu karavīru frontē, lai celtu un stiprinātu mūsu saimniecību.

„Laikmets“ palīdzēs atbrīvoties arī no vecajiem idejiskajiem maldiem — židisma un boļševisma murgojumiem. Kādu vietu mēs ieņemsim Jaunajā Eiropā, atkarāsies arī no tā, par cik mēs spēsim atbrīvoties no pagātnes maldiem.

Sagaidot 1942. gadu, atminēsimies ar kādiem vēlējumiem mēs gaidījām Jaungada pirms gada. Mūsu visu vienotā vēlēšanās, vienotā cerība bija vērsta uz Lielvācijas Vadoni. Tikai no turienes mēs gaidījām savu atbrīvošanu. Šī mūsu cerība tagad piepildījies. Latviešu zeme ir brīva. Jaunā gada zvaniem atskanot, ieslēgsim savās sirdīs vislabākos vēlējumus mūsu atbrīvotājiem.

Kaut arī šos Ziemassvētkus svinot tālu pamalē vēl dun lielgabali, mūsu sirdis mājo miers. Mēs zinām, ka drosmīgi vīri frontē stāv nomodā par tautu brīvību. Iejot jaunajā 1942. gadā, mēs droši un pašāvīgi raugāties nākotnē. Mēs gribam iekļauties kopējā Eiropas tautu saimē, mēs gribam iet kopējo ceļu, kas ved uz jaunu, brīvu dzīvi.

Izdevēji

Nomodā par jauno Eiropu.

**ARĪ FRONT�Ē SVIN
ZIEMASSVĒTKUS.**

Svētku dienās arī kapavīri frontē dedzina eglīti un kauju starpbrīžos pulcējas savās mītnēs kopējam azaidam.

PK kara ziņotāja Dieka uzņ. Weltbild.

Stukast vīrs anlegotiem kaujas laukiem austrumos.

PK kara ziņotāja Baiera uzņ. Weltbild.

Nepārtrauktas kolonnas rāva antitankās vlenības dodas uz priekšu.
PK kara ziņotāja Quaša uzņ. Weltbild.

Sniegā un salā

Vācu leroči pārvalda
kaujas lauku.
PK kara ziņotāja
Falka uzp. Weltbild

Kāda priekšgrupa sa-
stapusies ar ienaid-
nieku. Automātiskle
leroči ņem pozīciju.

PK kara ziņotāja
Quala uzņēmums.
Weltbild.

*Turpinās vācu
armijas triecienu
austumtus*

Tanki dodas uz priekšu, lai ņemto
apvidu izlīdzinātu no ienaidnieka.

PK kara ziņotāja Quala uzp.
Weltbild.

Kuģi, kuru vairs nav

Generālis Oshima, Japānas vēstnieks Berlīnē.
„Laikmeta” arhīvs.

Japānas flotes bijušais virspavēlnieks un ģenerāl-
štāba priekšnieks admirālis Suetsugu Itatešu laik-
rakstā „Popolo d'Italia” publicējis vēstuli Dučem,
uzsverot ciešas sadarbības nozīmi starp Āziju un
ass valstīm.

Weltbild

Amerikāņu lidmašīnu bāzes kuģis
„Langley”, 11.950 brt. tilpuma, ko
nogremdēja līdz ar 460 vīru lielu
apkalpi.

Weltbild

Nogremdētais angļu kaujas kuģis „Repulse”.

Weltbild

Jau pirmā kara dienā japāņi nogremdēja amerikāņu kaujas kuģi
„Westvirģīnija” 31.800 brt. tilpumā.

Weltbild

UZ UZVARAS CEĻA...

Šodien mēs stāvam vēsturiskā kara posma noslēgumā, kas bija bagāts kā nevienš cits ar stratēģijas ģenija žilbinošiem sniegiem, ar iznīcināšanas kaujām, kas savas drosmīgās plānošanas un priekšzīmīgi precīzas izpildīšanas, kā arī savu seku ziņā ir vienreizīgas kara vēsturē. Austrumu kara gājiens piecos mēnešos uzvarām vainagotās vācu armijas nesis līdz Maskavas un Ļeņingradas vārtiem un dziļi Ukrainā. Vēl līdz ziemas sākumam vācu armijas ielauzušās dziļi Padomju Savienības telpu plašumā un visur ieņēmušas pozīcijas, kurām kara turpināšanai ir izšķirēja nozīme. Šodien, kad ar ziemas apstākļu iestāšanos austrumu frontē, kara darbība ieiet ziemas posmā, lai šeit isumā būtu apskatīta līdzšinējo operāciju kopnorise austrumu frontē.

Varenā cīņa austrumos vēl nav pabeigta, bet tās izšķirējā kauja jau izcīnīta, izcīnīta varenā kaujas laukā, kara dimensijas sniedzās no jūras līdz jūrai. Un jo tālāk mēs laika ziņā attālināmies no šo drāmatisko notikumu kulminācijas punkta, jo spilgtāk mēs sākam saprast, ka pēc būtības austrumu frontē 1941. gada vasarā un rudenī īstenībā izcīnīta viena vienīga milzu kauja, kurā savus spēkus mērojušas abas pasaules stiprākās militārās varas, raidot šai kaujā dzīvā spēka un materiālu masas, kādas kara vēsture nekad nav pieredzējusi. Šīs varenās kaujas vienības raksturs austrumu kara gājiena sākuma posmā operāciju dažādībā un daudzpusībā bija grūti aptverams, jo operācijas telpu raksturs, ienaidnieka spēku grupējums un vācu bruņoto spēku virspavēlniecības operatīvo plānu tālākie mērķi prasīja no 3 vācu armiju grupām, kas 1941. gada 22. jūnija rīta ausmā sāka uzvaras ceļu uz austrumiem, samērā patstāvīgu darbību. No šī viedokļa arī vērtējamas ģenerālfeldmaršalu Rundstedt'a, Bock'a un Leeb'a armiju grupu operācijas no padomju robežu nocietinājumu sadragāšanas brīža līdz Staļina līnijas pārraušanai.

Šajā operāciju posmā vācu dienvidu grupa bija ielauzusies dziļi Rietumukrainā, centrālā grupa, pēc stipru ienaidnieka spēku iznīcināšanas Bialistokas - Minskas dubultkaujā, sāka uzbrukumu Staļina līnijai Smoļenskas telpā. Pēc tam, kad 16. jūlijā bija kritusi Smoļenska, visās turpmākās nedēļās plosījās ārkārtīgi sīvas kaujas ap Staļina līniju ar smagumpunktu četrstūrī Vitebska - Polocka - Orša - Mogiļeva. 5. augustā maršala Timošenko spēki bija saukti. Staļina līnija dienvidaustrumos, austrumos un ziemeļaustrumos no Smoļenskas bija pārrauta plašā frontē. Vairāk par 300.000 saņemtie gūstekņi, 3000 iegūtie vai iznīcinātie tanki, 3000 lieltgabali, 1000 lidmašīnas un nepārrēdzams kara trofēju daudzums bija šo kauju materiālais ieguvums.

Augusta mēneša otrā pusē ģenerāļa feldmaršala Leeb'a armijas pārrāva sīksti aizstāvētās pozīcijas starp Ilmenes un Peipusa ezeriem, kamēr augusta beigās vācu uzvara pie Veļikije-Lukiem pavēra vācu armijām tālāko ceļu. Ar to vācu ziemeļu grupas operācijas pret boļševiku spēku atliekām Baltijas telpā un pret Ļeņingradu bija nodrošinātas pret flanku apdraudējumu. 5. septembrī Igaunija bija iztīrīta no ienaidnieka spēkiem un ievadītas operācijas pret

(Turpinājums 28. lp.)

Sniega Roze

ILZES
KALNĀRĒS
ROMANS

1.

Andris nakts vidū pamodās. Istaba bija balta un gaiša. Sniegs, — bija pirmā doma, kas pāršalca Andra prātu. Viņš nometa siltās, svitrainās, māsas Maijas austās segas un vienā rāvienā bija pie loga. Kā tad! Snigal Lielas, rāmas pārslas laidās lejup. Rožu krūms aiz loga izskatījās kā ziediem piebiris. Andris uzrāva kājās zābakus, uzmeta plecos īso sarkano Maijas kažociņu. Klusi viņš atvēra priekšnama durvis. Tikai gan suns Lācis pie sliekšņa ieņurdējās. Rēns, dzestrs gaiss Andri apņēma pagalmā. Vīsa zeme jau bija balta. Kājas miksti iegrimā sniegā. Bet pārslas vēl nāca un nāca. Andris noliecās un savijāja rokā sniega pikū, jā, slēpot varēja. Slēpēm vajadzēja tikai ziedes. Rīt, parīt varbūt jau Gaiziņos skanēs slēpotāju čalas. Atkal sāksies ziema... Andris paskatījās uz augšu. Debesis bija gaiši pelēkas. Balts pret tām pacēlās Gaiziņkalns ar tumšo egļu puduri un skatu torni galotnē, virs kuŗa vasarā vējš plosīja karogu. Dziļš klusums bija visapkārt. Tikai kaimiņos iedziedājās gailis. Andris aizbrida līdz pirtiņai. Tā bija tikko rudenī celta slēpotājiem un pašiem mājiniekiem, kuŗi agrāk mazgājās lopu virtuvē. Andris atvilka durvju aizšaujamo un iegāja priekšnamā. Smaržoja baltā, gludā dēļu grīda un bērza slotas, kas kaudzē sakrautas gaidīja pērājos. Pati pirts bija ērta un plata, ar divām lāvām un pelēku akmeņu krāsnī, kas kā ezis gulēja vidū. Grīdai nebija nevienas skabargas. Andris bija ņēmis vislabākos dēļus, lai Sniega Roze nepārdurtu kājas. Iedomādamas, ka viņa stāvēs pirti kailām, slaidām kājām, pietvikusi un satinusies garaiņu mutulī kā šķidrautā, aplipusi bērza lapām, Andris nodrebēja. Viņš nebija vienīgais, kam Sniega Roze patika. Droši vien viņa drīz būs klāt. Ne tikai droši vien, bet katrā ziņā. Sniega Rozei nekur tā nepatika kā Gaiziņkalnā. Viņa bija slēpojusi Zakošanē, Tirolē un Norveģijā, bet trenējusies tikai Gaiziņos. Viņas dēļ Andris, jaunais saimnieks, Gaiziņos bija pārvērtis par istu slēpotāju mītni. Mājai bija uzcelti divi stāvi ar platām lievenēm, kur martā varēja pat sauļoties, mazgājamā istabā ierīkots ūdens siets, bet lielajā istabā, kur slēpotāji vakaros pie radio mūzikas deĶoja — neliels

piemiņlietu galds. Tur katrs par nieka naudu varēja iegūt Andra taisītas Gaiziņkalna lazdu nūjas, bērza tāss vēstulju aplokšnes un Maijas austas raibas prievītes. Maija bija beigusi mājturības skolu un vadija saimniecību. Ziemā un vasaras vidū viņa pieņēma palīdzību, jo tūristu Gaiziņos nekad netrūka. Andrim bija bieza, ādas vākos iesieta viesu grāmata, kuŗu rotāja pat ārzemnieku vārdi, un lielajā istabā pie sienas karājās uzņēmums — Sniega Roze uz slēpēm Gaiziņkalnā, ko viņa Andrim ar savu parakstu bija dāvājusi.

Sniega Roze četrus gadus pēc kārtas lepojās ar Latvijas slēpošanas meistarē vārdu un lielajās ziemas sporta sacensībās Šveicē bija atstājusi aiz sevis somietes un zviedrietes. Straujā gājienā viņa grasījās aizsniegt lielās slēpošanas slavenības, savā

Apskatījis pirtiņu, Andris devās uz istabu. zemē turēdamās līdzās vīriešiem. Andrim acis apžilba atceroties vien, kā Sniega Roze asā pagriezienā drāzās pa visstāvāko Gaiziņkalna nogāzi lejā, kā lidoja ar slēpēm

pa gaisu, cik ātri kāpa kalnā!.. Katru ziemu viņa, ja nebrauca uz ārzemēm, ar pirmo sniegu ieradās Gaiziņkalnā un trenējās līdz pavasarim, uzziedēdama Andra acīs kā balts rožu krūms. Viņa bija tā, kuŗas dēļ Gaiziņkalns pievilka visus ievērojamus slēpotājus un iesācējus. Meistars Lūdums pa Ziemassvētkiem un Lieldienām Gaiziņkalnā noturēja slēpošanas kursus un apmācīja jaunos slēpotājus. Dzīvība kalnā kūsāja līdz aprīlim, kad nokusa pēdējais sniegs un sāka ziedēt lazdas un baltās vizbules.

Apskatījis pirtiņu, Andris devās uz istabu. Sniegs palika biežāks. Rīta ziņās radio to pavēstīja rīdziniekiem. Nē, Andrim bija norunāts ziņot pa tālruni Līdumam tikko sāks snigt... Būs jāiekurina arī krāsnis visās istabās, Andris domāja, un jāizvelk no klēts vieglās zaļās kamanas ar dzeltenu saules rakstu, kas taisītas Sniega Rozes vizināšanai. Jānosukā dūšīgi zirgi...

Maija bija pamodusies. „Vai snieg?“ viņa prasīja Andrim. Sniegs viņiem nozīmēja to pašu, ko uzpircējiem tirgus diena. Tūristu mītnē vajadzēja atmaksāties, sevišķi vēl tik mājīgai kā Gaiziņos. „Krietni,“ Andris atbildēja. „Tad jau drīz atbrauks Sniega Roze. Būs jāizcep sausie rauši...“ un, laizdamās atkal miegā, Maija atcerējās slēpošanas meistarē pagājušā gada ēdienu sarakstu: auzu putra ar krējumumu, sviests, olas, saldināta burkānu sula, zivju eļļa...

2.

Sniega Roze, kā visi sportisti, kam iztrenēts augums, viegli un vijīgi deĶoja valsī. Viņa bija tā aizrāvusies, ka atjēdzās tikai tad, kad trenera Daugavieša platā plauksta nogūlās uz pleca. „Baiba, tev jāiet mājā, pulkstenis drīz būs desmit,“ Daugavietis stingri noteica. Meistare Baiba Lielupe bēdīgi paskatījās puisī, ar kuŗu šūpojās deĶā kā ūdens lapa virs viņiem. Pat Ziemas biedrības eglītes vakarā viņa nedrīkstēja palikt ilgāk! Vakars tikko bija sācies, tā bija pirmā deĶa. Bet Daugavietis jokus neprata. Baiba bija sporta biedrības locekle un padota viņam. Tagad, treniņa laikā, viņa nedrīkstēja miegam nozagt nevienu stundu. Citi varēja palikt vēl pēc pusnakts, tiem tas nebija tik svarīgi. Bet Sniega Roze!... Ziemas biedrība no viņas gribēja

iztaisit vismaz Eiropas meistari, tāpēc Baibas dzīve bija sadalīta kā grāmata. Skriet, gulēt, vingrot, ēst pēc noteikumiem... Slēpošanas dēļ Sniega Roze bija pametusi augstskolu, gāja gulēt desmitos, cēlās sešos un trenējās pat vasarā, puskailla mežā skriedama vairākus kilometrus. Ceļš uz slavu nebija tik viegls kā sākumā likās. Bet Baiba vairs nevarēja atteikties. Viņa bija saistījies ar biedrību un devusi solījumu. Ziemas biedrībā uzņēma tikai izlases sportistus un noteikumi tur bija stingri.

Daugavietis papņēma Baibu draudzīgi aiz rokas. Viņš bija vecs, siksts sportists, izaudzinājis divas sportistu paaudzes, valkāja vienmēr baltu kamzoli un sporta cepuri.

„Iesim, Baiba, šovakar pietiek.“

Sniega Roze paskatījās mazajā orķestrī kaktā, pamāja ar galvu draugiem un negribīgi sekoja Daugavietim. Ai, kā viņai gribējās vēl dejojot un trakot! Bet meistas vārds bija uzlikts kā iemaukti. Sniega Rozei slāpa. Viņa izdzēra glāzi ābolu sulas, stipri dzērieni biedrības vakaros bija aizliegti, un uzvilka pelēku, pūkainu mēteli. Pat mazie bērni ilgāk priecājas pie savas eglītes, bet viņai jāskrien mājās!

„Rīt tiksimies mežā, Baiba. Neaizmirsti pasveicināt māti!“ Daugavietis vēl nosauca durvis, aiz kuņģam liksmi skanēja dejas.

Uz ielas Baibu apņēma balts pārslu mākonis. Viņa novilkā cimdu un izstiepa roku. Sniegs kusa uz rokas, vēstidams gaŗu, jauku ziemu. Baibu pārņēma īsts slēpotājas prieks. Aizmirsdama cglītes vakaru, viņa tecīpus devās uz ārplisētu, kur abas ar māti dzīvoja.

Gaidas kundze sēdēja sava mazā dzīvokļa virtuvē, adīja Baibai sarkanu rupjas vilnas kamzoli treniņiem un gaidīja meitu mājā. Viņa bija gaŗa, spēcīga sieva — mācīta masētāja. Vasarā Gaidas kundze masēja Ķemeru peldu viesus, bet ziemā Rīgā sportistus un savas meitas kājas. Uzmanīgi viņa sekoja meitas treniņiem un lasīja sporta žurnālus. Pēc vīra, lidotāja, nāves, kas miglainā dienā nokrita un nositās, Gaidas kundzes pasaule un prieks bija meitā. Tās labā viņa bija gatava atdot dzīvību.

Pie baltā virtuves galda ēzdama vakariņās sakņu salātus, sakultu krējumu un ievārijumu, Sniega Roze ievēroja, ka mātei kaut kas guļ uz sirds. Viņa adīja čaklāk un runāja mazāk kā citus vakarus. „Lidums stāsta, ka Gaizīpkalnā jau esot sniegs,“ Baiba mēģināja uzsākt valodas, izlaizīdama ievārijuma trauku. Viņa bija vesela kā lāču māte un ēda par diviem.

„Jā, bērns, bet es tevi vienā lietā gribēju brīdināt. Tu nesaējies vairs ar Tālavu. Viņš nav tevis vērts, tici. Šodien es dabūju zināt, ka viņa auto stāvēt katru dienu pie smaržu rūpnieka Griķu durvīm... Tu tak būsi redzējusi Griķu Dailu?“

„To... pūdeŗa princesi?“ Baiba novilkā un tējkaŗote viņas rokā skarbi iešķindējās. Baibas vaigos dega sarkani plankumi. Tirā

JĀNIS MEDENIS

SAULGRIEŽI

*Kur tu, saule, slēpi
Siltos zelta matus?
Nakts met baismu pilnu klēpi,
Teiksmā malda skatus.*

*Silti mati vijas
Sapņos vien ap vaigu.
Rakstā sietas raibas dzijas
Meklē tavu zaigu!
Laukā uguns kurta
Tumsas blūķi laiza.
Met mums laipu, zintim burta, —
Saura tumsas aiza!*

*Redzi zīmi savu
Velkos plaukstum koŗu,
Metos lielu dienu tavu
Austam uzvaroŗu!
Nokrit zelta laipa
Zīŗu rakstiem pāri.
Pretī tumsa taustus staipa,
Elŗ no kaktiem kāri.*

*Nekļūst pirksti salti, —
Dvēslei liksmi nesi:
Jele isu laika ŗalti
Jau tu tuvāk esi!*

*Nākam svētku ritu
Junda mūsu mājas.
Karogzīmi izrakstītu
Paceŗ rakstītajas.*

*Glauŗot skar to pirksti, —
Silti zelta mati:
Rakstā meta spoŗu dzirksti
ŗonakt saule pati!*

virtuve ar balto plīti likas ŗaura kā aizgalda.

„Jā, to paŗu,“ māte mierīgi ritināja dzijas kamolu. „Un ievēro, draugs, tava slava ir nieks pret viņas veikaliem, piecstāvu namiem, Dzērbenes māju un Bulduru vasarnīcu. Tādi vērtību mēri dzīvē pastāv, to tu vēlāk pati redzēsi. Protams, mēs jau paŗas varam domāt citādi... Tikai asaras gan liec mierā.“

Mātes gudrā balss un paŗas sniega laukos norūditā sirds Baibai neŗava raudāt. Viņa spītīgi izslēŗās kā jauna apse. „Man asaras! Jāsmeŗas! Tad jau es drīzāk raudātu, zaudēdama slalomā vai pārlauzdama slēpi!“ Sniega Roze atcirta un piecēlās. Tikai nedomāt par Tālavu vairs! Durvis viņa vēl atgriezās. „Sameklē manas mantiņas, māmuŗa, es rit braukŗu projām uz Gaizīpkalnu.“

Mātei bija taisnība. Tālavš nebija viņas vērts.

Baiba nometa ŗauros smilŗu krāsas svārkus un palīda mazgājamā istabā zem krāna. Vasaras iedegums vēl nebija nogāŗis, viņas augums bija brūns un slaidš kā upes niedra. Ūdens strūklas priecīgi tecēja pār Baibas muguru, viņa ļāvās tām kā vēsai rasai. Putoja un smarŗoja ziepes. Isie, zēniski apgriezti mati kļuva slapji, bet Baiba to nemanīja. Viņa nemanīja pati sevi, tik viegli bija zem ūdens. Satinusies palagā, Sniega Roze ieslidēja savā istabā. Plata gulta ar cietu spilvenu atsegta jau

viņu gaidīja. Pie sienas bija vairāki uzņēmumi no slēpoŗanas gaitām, plauktā sacensībās iegūtās balvas...

Gultā kāpdama Baiba aplūkoja savas kājas, kas ar slēŗju galiem sniegā pat dejoj varēja. Tās bija iztrenētas sausas un muskuļainas, tik cietas, ka gandrīz iekniebt nevarēja. Tikai stingras dzislas kā kaŗepāju auklas pārtīkloja pēdas. Locītavas bija lokanas. Mazš dobums kreisajā kājā rādīja to vietu, kur kādreiz bija cauri izdūŗusies slēŗju koka smaile.

Kas bija Griķu Dailas nami pret ŗim kājām! Baiba aŗi pārļaida skatu istabai. Paldies Dievam, nekādu piemiņu tur nebija no Tālava. Kādreiz vārda dienā sūtītās puŗes bija sakaltuŗas un izmestas. Sniega Roze varēja gulēt mierīgi. Uz mazā galdīŗa stāvēja zivju eļļa, trīs kaŗotes pa dienu bija jādzdēŗ. Baiba pirmo reizi saviebās par dzeltenu, sājo ŗķīarumu, kas dodot kauļiem spēku, un iedomāja, ka kopŗ skolas gadiem nav jutusi mutē vīna garŗu, par liķieri nemaz nerunāŗot. Pat eglītes vakarā viņa nedrīkstēja palīkt...

Un vēl Tālavš. Varbūt tāpēc viņŗ meklēja Griķu Dailu, ka Baibai bija viņam tik maz laika?... Galu galā viena negulēta nakts tak nevarēja kaitēt viņas stiprajai veselībai. Kāpēc meistarš Lidums reizēm pat iedzēra tiru degvīnu un tāpat turējās kā ozols? Un pirmo reizi mūŗā Sniega Rozi sāka kārdināt sātāns.

Māte sēdēja virtuvē un adīja. Viņa zināja, ka Baiba aizmieŗ tūlīt, kā krit gultā, un ka tai ir tik dziļŗ un veselīgs miegs kā bērnam. Viņa pamodās tikai seŗos. Stingrajai Gaidas kundzei pat prātā neienāca, ka Baiba klusām apŗēŗbjas, izdzēŗ zaŗo nakts spuldzi un izlavas no dzīvokļa. Viņa domāja par meitas likteni un nedzirdēja pat durvis ŗīkstam.

3.

Tālavš bija lielā vakara laikraksta „ŗodiena“ sporta nodaļas vadītājs. Melnīgnējs, slaidš jauneklīš tumŗzilām acīm. Pats slēpoja, paukojās un pazina visus sportistus. Ar Baibu viņŗ sadraudzējās ziemas olimpiādē ŗveicē. Pēc pulksten desmitiem vakarā, kad lielajā laikrakstu namā Rīgas sirdī dūca rotācijas maŗinas, iespiezdamas pirmo „ŗodienas“ izlaidumu, lejā ielas malā apsnīga mazā pelēkā Tālava sporta maŗina „Rekordiste“, ar kuŗu Tālavš pa dzimtenes ceļiem vasarās bija noŗopojis kilometru tūkstoŗus. Pats Tālavš stāvēja lielā nama treŗajā stāvā, savā redakcijas istabā, kur peldēja biezi dūmu mākoņi, pie loga un, paŗķīris brūnos aizkarus, skatījās kā lejā pulcēŗās ziņkārīgie gāŗēji. Lielajos pirmā stāva logos bija izliktas pēdējās ziņas, pa radio un tālruni saņemtās no visām pasaules malām.

Tālavš bija nosūtījis beidzamo sporta rakstu uz salīktuvi un nemierīgi gaidīja pirmos laikraksta numurus, kuŗus svaigus un smarŗīkus redakcijas zēns iesvīda pa

durvīm. Tālavš domāja par Baibu. Snīga atkal sniegs, un viņš atcerējās, cik jauka un stingra Sniega Roze izskatās uz slēpēm, mazu, puķainu lakatiņu sasējusi pakausī. Bet ne jau tādēļ vien „Šodienas“ izsludināja sporta sacensību. Tam, kurš visātrākā laikā aizslēpos no Rīgas uz Gaiziņkalnu, slēpodams pa dzimtenes skaistākajām vietām, „Šodienas“ izdevēji izmaksās 1000 ls. Ceļi bija noteikti divi — viens gar Daugavu caur Koknesi, Pļaviņām, Madonu, otrs gar Gauju caur Cēsīm un Piebalgu. Sniega Roze varēja būt pirmā. Viņa bija sīksta kā egles sakne. Bet vai viņa piedalīsies? Un Tālavš izrāva no kabatas pipi. Nemiers viņā gruzdēja kā zemdega. Kam vajadzēja sapīties ar Griķu Dailu! Bet skaistās viesības Griķu namā, Dailas kuplais vāverišu kažoks un pūrs, paša Griķa laipnība?...

„Man asaras! Jāsmejas!“

Ekl Tālavš igni uzšķīla uguni. Smaržoja rūgtu, laba tabaka.

Izpūris sporta nodaļas līdzstrādnieks Ausmiņš pavēra durvis.

„Raugi līdz ritam noskaidrot, vai Līdums sacensībā piedalīsies,“ Tālavš rīkoja.

„Bet Sniega Roze?“

„Nu, to redzēsim.“

Durvis atkal aizkrita. Tā „Šodienai“ būtu laba reklāma, ja pirmajā lapas pusē lieliem burtiem iespiestu: „Meistare Baiba Lielupe piedalās mūsu sacensībās slēpošanā uz Gaiziņkalnu!“ Tālavš lieliem soļiem mēroja mazo istabu, kur mētājās sporta dzīves uzņēmumi, laikraksti un žurnāli. Čirkstēja mazs melns galda tālrunis. Salds un lipīgs kā plūmju sveķi tani skanēja Griķu Dailas balss. Tālavš savilka uzacis. Droši

vien viņa zvanīja no gultas, kas lepojās ar rožainu zīda segu kā pāvs ar asti. Kāpēc nepiezvanījis? Nu, šodien viņam bijis maz laika, rīt būšot tāpat. Varbūt vakarā. „Ar labu nakti, Griķu nama zvaigzne!“ — „Ar labu nakti, Tālav, esat rātnsi!“

Ar tiri siltu laikrakstu padusē Tālavš ieklupa savā mašīnā. Vēlie gājēji lasīja logā ar sarkanu krāsu uztrieptos plakātus par notikumiem pasaulē un „Šodienas“ izsludināto slēpotāju sacensību.

„Kas slēpos uz Gaiziņkalnu?“ aizsmacis sauca avižu zēns. Aizsnigušo mašīnas loga rūti notīrija spoža metala adata. Tālavš pagriezta auto uz nomales pusi, kur aiz līkām ābelēm dārza mājā dzīvoja Sniega Roze. Redzēdams balto zemi un tālās debesis, Tālavš sajuta smeldzīgas ilgas pēc Baibas. Viņš bija gatavs smilktēt kā suns.

meklējiet mūs vairs. Es domāju — manai meitai ir citi uzdevumi, ne sacensība ar Griķa jaunkundzi.“

Tālavš pietvika un gribēja ko teikt, bet Gaidas kundze tāpat mierīgi pacēla roku. „Mana meita ir Latvijas slēpošanas meistarē un viņa savā dzīvē nevēlas nekā tāda, kas traucētu sporta gaitas, arī ciešanas un greisirdību nē. To viņa lika man jums pateikt,“ Gaidas kundze drošsirdīgi meloja, „es ticu, ka jūs viņu sapratisiet,“ tad viņa izgāja priekšnamā un parakņājās skapī. Tālavš aiz apmulsuma un dūsmām zobus griezdams meklēja durvis. Izdzīt viņul Tālavul! Nu, gan tā meitene vēl redzēs! Viņš bija sporta nodaļas vadītājs, nevis puika.

„Te būs cimdi, ko jūs Zakopanē esot Baibai dāvājuši, būs labāk, ja jūs tos ņemsiet atpakaļ,“ Gaidas kundze teica un patsniedza Tālavam greznus ziemeļbrieža ādas cimdus.

Nē, tas bija par daudz! Bez ardievām durvis nikni noskanēja aiz Tālava muguras. Gaidas kundze brīdi stāvēja sakniebtām lūpām un noklausījās kā izdzisa Tālava soļi. Tad viņa izvilka no piebura mazu mutautu un izrausa iz kreisās acs asaru, ko atļāva sev meitas vietā.

Māte atvēra guļamistabas durvis. Viņa gribēja pamodināt Baibu un pateikt, ka pēdējo reizi bijis Tālavš. Tas viņai tomēr bija jāzina tūlīt. Bet — iedegusi spuldzi, māte iekliedzās. Baibas gulta bija tukša. Viņa bija aizbēgusi pirmo reizi mūžā. Izbijusies Gaidas kundze aizslēdza dzīvokli un devās meitu gūstīt. Viņa neticēja, ka Baiba būtu skrējusi Daugavā, Sniega Roze bija par daudz vesela un dzīves priecīga. Bet citas aizdomas gan Gaidas kundzi sa-grāba kā viesulis.

4.

Ielu krustā, virs namu galotnēm, pār kurām vēlīgi laidas sniegs, padarīdams pilsētu tīru, ik brīdi uzliesmoja un dzīsa sārti burti kā papardes zieds: „Pūderis Daila Nr. 1, Nr. 2, Nr. 3“. Tas bija slavenais Griķa pūderis ar rūgtu narcišu smaržu, ko uz sejas klāja skatuves zvaigznes, pārdevējas un druknas lauku saimniekmeitas uz zaļumiem iedamas. Griķim galva strādāja. Viņš pats bija ķīmiķis, dzīvojis dažus gadus Savienotās Valstīs, un zināja, kā laba manta jāizceļ. Viņš uzdāvāja Dailai Bulturos koši baltu vasarnīcu ar zemeņu dārzu un tenisa laukumu, bet meita par to atļāva smalkos, rožainos pūdeļa putekļus nosaukt savā vārdā. Un tā ik vakaru pāri Rīgai laistījās Griķu Dailas vārds, līdz kamēr nebija nevienas mājas, kur nevalstītos zila pūdeļa cibiņa ar Griķa firmas zīmi. Griķa rūpnieka slava auga augumā. Rīgā viņam bija četri glīti un lietišķi iekārtoti smaržu veikali, bet Liepājā un Jelgavā pa vienam.

(Turpinājums sekos.)

ZIEMAS SAULGRIEŽU SVĒTKI

*Ziemas svētki, Liela Diena,
Tie Dievam dārgi laiki.*

Ziemas svētki blūki vilka,

Liela Diena šūpli kāra.

T. dz. 33292.

Būs gadu divdesmit, kamēr J. Lautenbachs savā Latviešu literatūras vēsturē, apcerot tautas dziesmas par sauli, atrada tur norādījumus par senu, tagad aizmirstu Saules teiksmu. Ziemassvētkiem tuvojoties, mums šī teiksma jāatceras, jo ar to cieši saistās ziemas saulgrieži — tās īsās dienas, pēc kurām saule atsāk kāpšanu „augstai kalnā“. Vecie romieši šai laikā pieminēja Neuzvarēto Sauli, mūsu tēvu tēvi svētīja Ziemassvētkus ar blūka vilkšanu, dziedāšanu, spēlēm, mielastu un budeļiem.

Ziemas saulgriežu svētki bija visām āriešu tautām kopīgs svētku laiks. Budeļi Viduseiropā bija tikpat labi pazīstami kā pie mums: tur viņi dzina proiām launos garus, kas garajās ziemas naktīs ložņāja ap cilvēku mājokļiem; pie mums viņi nesa mājai Dieva svētību. Eiropas ārisko tautu turēšanās pie senu senās ziemas saulgriežu svinēšanas ir bijusi tik liela, ka Romas baznīca mūsu ēras ceturtaīņ gadsimtā Kristus dzimšanas dienu pārcēla no 6. janvāra uz 25. decembri.

Latvieši pie senajiem ieradumiem turējušies sīkstāk nekā citas Eiropas tautas. Kad citur Eiropā sen jau vairs nekā nezina par budeļiem un blūka dedzināšanu, Latviešu Avīzes 1853. gadā rakstīja: „Vēl, dievamžēl, starp kristīgiem laudim rodas tādi, kas īpaši Ziemassvētkus pēc veca tumša pagānu ieraduma vēl svētī. Lai nu arī vairs neredz, ka šinīs dienās tādu blūki apkārt valkā no vienām māiām uz otrām, kā mūsu tēvu tēvi darīja, tad tomēr laudis visādi izērmodamies izģērbjas un iet pa mājām apkārt, nejaukus un bezkaunīgus smieklus no savas mutes izlaizdami.“ Nav brīnums, ka vairumam pilsētas kultūrai pakļautiem laudim senu senas āriskās izdarības toreiz likās svešas un smieklīgas. Bet viņu vidū atradās arī cili, kas senās latviešu ierašas labāk pazina un saprata, kā, piemēram, vecais Stenders, kas 1788. gadā rakstīja: „Senāk vēla blūki apkārt, ko beigās svinīgi sadedzina par zīmi pabeigtiem vasaras un rudens grūtiem darbiem.“

Tautas dzīves pētnieki savākuši zinas par blūka vilkšanu un budeļos iešanu Ziemassvētku laikā gan no Vidzemes, gan Kursas, gan Zemgales un Augšzemes. Pamazām, salīdzinot latviešu ierašas ar citu ārisko tautu ierašām, noskaidrojas atziņa, ka ziemas saulgriežu svētīšana turama par vecā gada beigšu un jaunā gada sākuma svētkiem. Šai gadu mijā, kad arāja sētā laudim bija visvairāk valas un viemazāk darba, pildīja visādas izdarības un nokārtoja dažādas lietas. Tā, piemēram, saimnieks šai laikā izmaksāja gājējiem viņu algas.

Blūka dedzināšana turama par zīmīgāko un svarīgāko izdarību Ziemassvētku laikā. Ar to savienota pārgērbšanās un budeļos iešana bija tā, kas daudziem nepatika, īpaši jautrās dzīvošanas un dziesmu dēļ. Tā P. Einhorn 1636. gadā par blūka vilkšanu un dedzināšanu rakstīja, ka tā esot visnātrēja paraša, kuru atklāti piekopjot. „Zie-

massvētkos un to priekšvakarā latvieši tur peļamas dzīres ar ēšanu, dzeršanu, deju, rotaļām un dziesmām. Pie tam viņi staigā no mājas uz māju dziedādami un trokšņodami. Savā starpā viņi šo laiku sauc par dejas vakaru, jo visu vakaru un nakti viņi

budeļu mikstajām slotiņām. Vainas, par kurām pērienu vajadzēja saņemt, paturēja prātā visu nākamo gadu. Kad slinkie savu tiesu bija dabūjuši, sāka rotaļas, dejas, visu laiku dziedot dziesmas ar piedziedājumu „kaladū, kaladū“. Šis piedziedājums ir tikpat sens kā Jāņa dienas dziesmām „līgo, līgo“.

Galdi bija bagātīgi klāti ar visu, kas rudenī laukos un sētā paudzis. Un, kā lielos godos — arī Ziemassvētkiem bija alus darīts. Par visām lietām galdā nedrīkstēja trūkt eūkas špukura, zirņu, pupu un raušu.

Budeļi nāca ar eglīti, kam zari piekārti visādiem pušķiem un mantām. Ziemeļkursā gadu sešdesmit atpakaļ daudzās sētās uz Ziemassvētkiem visu ēku durvis ārpusē greznoja ar eglītēm cilvēka augumā. Istabā, kādā stūrī uz soliņa vai ķebliša, visu svētku laiku un vēl Jauna gada dienā stāvējusi eglīte, kas appuškota pāros sasiētām rudzu, kviešu vai miežu vārpām, vārpu pušķiem, salmu važiņām, krāsainiem papīra pušķiem un „rozēm“. Vārpu pušķus sasēja kupļiem, krāsainiem dzīpariem. Kur ļaudis nebija slinki, tie eglītes greznoja vēl ar pašu lietām svecēm.

Pēc blūka dedzināšanas un aizvadītajiem Ziemassvētkiem sākās Jaunais gads. Kopš seniem laikiem katram labprāt gribas zināt, kas viņu nākamajā gadā sagaida. Tā arī āriešu tautas, Jaunu gadu gaidot, darbojās ar zilēšanu un pareģošanu. Latvieši to darīja tāpat. Pat tautas dziesmās šāda nākamā gada zilēšana pieminēta. Visiem mums labi pazīstama pasaka par saimnieku, kas Jaungada naktī kāpis kūtsaugšā klausīties, ko lopi par viņu un saimnieci runā un kādu paredz nākotni. Bitenieki gāja pie bišu stropiem un klausījās, vai bites mierīgas, vai apmierinātas dūc. Katram bija savas vēlēšanās, kurās viņš cerēja piepildītas Jaunajā gadā, tāpēc katrs zilēja par sevi un savu nākotni.

pavada dziesmas un dejas. Šo vakaru viņi sauc arī par Blūka vakaru.

Budeļos (arī ķekatās, skutelniekos, čigānos) ejot, ļaudis pārgērbās tā, lai pat tuvākais kaimiņš tos nepazītu. Sejas nosmērēja ar ogleņiem, no egļu sūnām pielika lielas bārdas, galvas apsedza ar jociģām cepurēm, mugurā vilka visvecākās drānas, otrādi apgrieztus kažokus vai citādus ērmtus tērpus. Katrs budeļnieks ņēma līdzī mikstu slotiņu, ar ko pērt tos, kas nav padarījuši viņiem darāmo darbu. Kaimiņu istabā ar dziesmām iegājuši, viņi tūlīt sāka meklēt visādas vainas — vai meitas istabu labi izslaucījušas, vai galdu baltu mazgājušas, vai puīši zirgiem nākamai vasarai pineklus nopīnuši, vai malku ziemai saveduši un piecirtuši, un tā katram. Kam tad nu kāds darbs bija piemirsies vai palicis nedarīts, tas gūlās uz mūriša un saņēma pērienu ar

Ķekatnieki Alsunga

Vilks ar kazu sa-
derēja

Deviņām vasarām.

Vilks negaida triju
gadu,

Krit kazai mugurā.

Zem piecu šautenu lodēm

Par neuzvaramu izreklāmētā sarkanā armija bēg zem vācu ieroču trieciena. Iet uz galu sarkanais šausmu gads Latvijā. Kurzeme un Zemgale jau atbrīvota. Rīgā kopš 1. jūlija pland Vācijas un Latvijas karogi. Ir 1941. gada 4. jūlijs. Pa Vidzemes ceļiem austrumu virzienā traucas sakauto bolševiku mašīnas. Bet no purviem un mežiem nāk arī latvju partizāni. Sākumā atsevišķi vīri, tad grupiņas. Viņu ieroči gadu gulējuši aprakti zemē, bet arī to nav visiem. Nekas! Ienaidnieks pats gādā ieročus: kur skan latviešu partizānu šāviens, tur krīt labi apbruņots bolševiks.

Pededze redzēja pie Mārupes septiņus vīrus ar piecām šautenēm. Tos vadīja leitnants S. Un tie bija — daži sarkanās armijas dezertieri, nē, pareizāk, latvju patrioti, nacionālās armijas bijušie karavīri, aizsargi un apkārtnes zemturi.

Zem piecu šautenu lodēm ceļš nebija vairs drošs. Bet drīz jau nesprāga vairs tikai atsevišķi šautenu šāvienu, drīz ložu krusa bēra sašautajiem atņemtie automatiskie ieroči.

Tur atkāpās un bēga 183. strēlnieku divīzija — Teritoriālā korpusa latviešu divīzija, kurā latviešu nebija vairs daudz. Latviešu virsnieki bija jau aizgājuši savu Golgatas ceļu, latviešu kareivji vai nu atvaļināti vai aizbēguši. Un līdz ar savu divīziju austrumu virzienā drāzās tās komandieris ģenerālis Tupikovs.

Partizānu uguns pie Mārupes apturēja arī kādu vieglo mašīnu. Braucēji iebēga biezoknī pie Pededzes upes.

„Paldies Dievam, mans brauciens nu galā” izsaucās šoferis - latvietis.

„Kas tev bija par kravu?” jautāja partizāni.

„Pats divīzijas komandieris, komisārs, kāds kapteinis-politruks un vēl viens sarkanais krekls!”

Viņa vārdus apstiprināja mašīnā atrasto somu saturs. Bet nebija daudz laika to revidēt. Ap partizāniem sāka dukt divīzijas komandiera un viņa biedru dzēlīgais spriests, ko raidīja automatiskas šautenes.

Šauj partizāni, un piekārt stiprak atbild noslēpies ienaidnieks.

„Nav gaisa!” izsaucas kaprālis Š. — bijušā 12. Bauskas pulka karavīrs.

Savu bolševikiem atņemto pusautomatu satvēris, viņš — jaunības straujuma nevaldāms — tuvojas ienaidniekam. Bet sirseņu spiets trausmīgi dzingst ap galvu. Negribot jāatkāpjas.

„Par vienu mazāk!” iesauca aizsargu nodaļas priekšnieks K.

Viņš sašāvis sarkanarmieti, bet tas ievēlās rudzu druvā un turpina šaut. Nebūt nav mazāk! Vēl ļaunāk: nu partizāni ir krusta ugunis.

„Mēģināšu apiet!” metas uz priekšu kaprālis Š.

Viņš iet, bet neredz ienaidnieka. Ap galvu sīc lodes.

„Vai stāstieties mierā!” viņš uzsauc partizāniem.

„Nešaujiet man virsū!”

„Mēs taču nešāvam!” atbild savējie.

„Nu, tad sarkanie šauj. Velns par sten-deri, kur tad viņi slēpjas? Es iešu izlūkot no Malupes centra.”

„Neej pāri tiltam!” viņam sauc aizsargs.

No koka tilta lec skaidas. Tur vēršas sarkano uguns.

„Ja nebūs lemts — nenošaus!”

Viņš metas skriešus. Viņš ir pāri. Nav nāvei lemts! Pie Puriņa aptiekas viņš apstājas. Tā ir tuvākā un augstākā ēka. Jātiek uz jumta! Viņš paskatās, kā uzrāp-ties, kad aptieknieks jau saprot un stiepj šurp garas kāpnes.

Partizāns no jumta tāl- skatā vēro apkārtni. Nu ja, tur viņi ir — labi piemērojušies apvidum.

Iedzirkstas latvju strēlnieka tumšās acis. Viņš smaida: ne velti es iestājos armijā kā brīvprātīgais un kautko mācījos. Aukstasinīgi viņš vērtē attālumu — būs 300 metru, tad nostāda šautenes mērķekli un tēmē. Mārupes aptiekas jumtā haigi kaļ dzenis. Pededze aptur skrējienu un brīnās. Tās krasta dziļajā bedrē saplok viens un otrs svešzemes karotājs. Tālāk kaļ dzenis. Izkrīt ierocis no rokām trešajam. Tad pienāk kārtā vīram rudzu laukā. Viņš trāpīts plecā un nešauj vairs. Viņš izšāvis 60 patronu, nu jāiet gūstā. Šis sarkanarmietis sašauts labajā plecā, bet bedrē guļ divīzijas komandieris un politiskais komisārs, — tos koprāļa Š. lodes trāpījušas galvā. Kapteinis-politruks, kas bija novietojies aizsargāt flanku, saņēmis nāvīgo dzēlienu sirdī.

„183. divīzijas štāba vairs nav! Tas tev labi izdevās,” saka partizāni. „Gandrīz tā kā skaudība.”

„Es jau neko...” nezina ko teikt kaprālis Š. „Tas bija... ļoti piemērots jumts.”

„Un vecā armijas skolai” piebilst leitnants S.

Aizsardze - samāriete St. pārsejusi ievainoto gūstekni.

„Tad nu pagaidām man vairāk darba te nav!”

„Ko jūs gaužaties! Labāk, ja jums nemaz nebūtu darba.” baras aizsargu nodaļas priekšnieks. „Pierunās vēl nelaimi!”

„Bet es taču arī gribu būt nodēriģa šajās cīņās!”

*

Kad laidās nakts pār Pededzes krastiem un no dzelmēm izkāpa viegla, silta migla, likās, ka šim dzimtenes stūrītim briesmas jau pāri Mālupe bija atbrīvota, bet pa mežiem un ceļiem vēl klīda brunotī sarkanie rēģi. Vēl jābūt modriem. Tumsā redzīgi vēro partizānu posteni. Citi draugi likušies īsā atpūtā, bet kaprālis Š. iziet pārbaudīt slēptņus. Kāda brīnišķa vasaras nakts! Vieglī elpo krūts. Zied oļavas un duku virraks tik tāls smagajam kaujau Ivanam.

Kas tas? Vai tur nesakustējas kāda ēna? Postenim te vēl nevaizdzētu būl.

„Kas nāk?” kaprālis jautā un paceļ pistoli.

Atbild automatiskās šautenes rēģiens. Pavisam tuvu viņš šāvienu ugunis. Kāda dzirksts iedzel selā, plecā, rokā... Karavīrs pakrīt bez samanas. Smīnīga doma: samārietei St. būs darbs! Bet nevarīgs mulsums nāk virsū: nebūs vairs vajadzīga viņas palīdzība. Nesamanā slēstot, auss vēl uztver vieglus solus. Tur aizskrej uzbrucējs.

Aizsardzei St. bija daudz darba. Arī aptieknieks dabūja kāpņu vietā stiept marli, jodu, kambaru... Kaprālis Š. bija smagi ievainots žoklī un kaklā, labiā plecā un delnas kaulā. Uzbrucēis uz viņu bija izšāvis visu paššautenes aptveri. Ievainotais bija zaudējis daudz asiņu.

„Ko es teicu?” pārmetoši murmināja aizsargs K. „Nekad nevaļag priecāties par agru.”

Leitnants S. pavērās strēlnieka hālajā sejā un nakratīja galvu: „Neizturēs...”

Ievainotais pavēra acis. Samāriete pasmaidīja, uzlika roku uz viņa pieres: patikamu roku, no kurās plūst dzīvība.

„Par spīti es izturēiu!” atceras Š. „Lūk, ievainojumi brīnišķīgi sadzijuši.” Viņš rāda šausmīgu sarkanu piemiņas zīmi no žokļa līdz kaklam, kur gāmsi ārā lode. „Un roku, liekas, arī drīz atkal varēšu lietot. Tagad gan nevarētu nospīest šautenes mēlīti.”

Ar lepnumu viņš atceras, ka pie viņa slimības gultas Mārupes aptiekā ieradies vācu trieciena grupas pulkvedis, pateicies par varonīgo līdzdalību cīņā pret bolševismu un vācu armijas vārdā nodevis rozes.

„Un viņš man atvadoties tā saspīeda abas rokas, ka veselā sāpēja vēl vairāk nekā sašautā!” smejas kaprālis Š.

Kas viņam uzbruka tai naktī? Otrā diena notikuma vietā apskatīja pēdas. Tur nebija karavīra zābaku nospiedumi, bet gan pastaļās autu kāju zīmes. Jādomā, ka ieroci bija cilājis kāds no apkārtnes cilvēkiem, kāds sarkanās aģitācijas apmulsināts gars, tautas zaļoksnējam kokam nokaltis zars...

Kaujas vietā, Jelgavas šosejas 13. kilometrā, 1. jūlijā kritušo vācu varoņu kapu vispārējs skats.

A. Krukas akvarelis.

CEĻINIEK, APSTĀJIES!

Pēc grūtiem pārgājieniem pa Lietuvas laukiem, pēc smagām un nogurdinošām cīņām saules tveicē lielvācu armija traucas arvien tālāk uz austrumiem. Bataljons paliek Jelgavā tikai vienu dienu. 1. jūlija agrā rītā tas atkal soļo tālāk. Iepriecina nezīn kur padzirdētās ziņas, ka priekšā līdz pat Rīgai ienaidnieka vairs nav.

Te pēkšņi mežā pa kreisi norīb daži šāvieni. Bataljons apstājas un sagatavojas cīņai, jo ir ziņas, ka mežā slēpjas krievu kolonna. Tā jāsaņem gūstā vai jāiznīcina. Bataljona komandieris domā, ka sagaidāma stipra ienaidnieka pretestība. Uzbrukumam norīko trīs rotas, kas uzsāk sistematisku meža pārmeklēšanu. Tās sagaida vāja šauteņu un ložmetēju uguns. Tālāk virzoties, ienaidnieka uguns arvien pastiprinās. Drīz vien jālaiž darbā smagākie kājnieku ieroči. Pretinieka uguns arvien pieņemas un tā ir labi tēmēta. Vadība domā, ka mežā slēpjas ap 2500 lielinieku. Kājnieku ķēdi atvelk. Vārds artilerijai. Dārd šāvieni, sprādzienos gaudo mežs.

Ienaidnieks vairākkārt nāk uzbrukumā, mēģina izlauzties. Taču vācu kaņavīru ķēdes, kas savā dzelzs lokā mežu ieslēdz arvien ciešāk, nav satricināmas. Labi tēmētā ugunī krievu kolonna saplok un sadrūp. 60

lielgabalu, 100 ložmetēju, ļoti daudz šauteņu, 1000 gūstekņu un vairāk kā 1000 kritušo krievu ir šīs kaujas iznākums.

Arī bataljonam ir kritušie. Kad apskatīts kaujas lauks un kritušie cīņas biedri gul-

Vācu varoņu kapu izbūve noslēdzas.

diti zemē, ir jau vēla nakts. Tieši pusnaktī pāri viņu kapiem norīb trīs atvadu salves. Viņi paliek, bet bataljons soļo tālāk.

*

Kādas citas trieciena kolonnas pirmās grupas pa citu ceļu dažās minūtēs sasniedz tiltu pāri Daugavai. Tās turpina ceļu pāri tiltam bez apstāšanās. Pirmie trieciena lielgabali jau ir pilsētas austrumu daļā, kad gaisu satricina drausmīgas eksplozijas troksnis. Tam seko vēl viens. Aiz pirmās trieciena grupas vairs nav atpakaļceļa. Dzelzs tiltiem vidus posmi uzspridzināti. Isa un karsta cīņa — vīrs pret vīru. Izrādās tomēr, ka šē katram jācīnās pret 20 lieliniekiem. Visiem ir tikai viena doma — izturēt.

Pilsētu aplenc no visām pusēm viena pēc otras klāt nākošās vācu armijas kolonnas. Desmit kilometru augšup pāri Daugavai pārceļas pionieri.

Rīga atbrīvota tāpat kā Jaunjelgava, Jēkabpils un Pļaviņas. Lielinieku aizsardzības līnija pie Daugavas pārrauta, ceļš uz Narvu brīvs. Rīgai seko Tērbata, Sāmsala, Dago.

*

Kaujas vietā, Jelgavas šosejas 13. kilometrā, 1. jūlijā kritušiem varoņiem rudeni iekārtoja Brāļu kapus. Akmens plāksne

Labi temētā uguni...

...krievu kolonnas saplok un sadrup...

vēsta par šē notikušām cīņām, un zem Lielvācijas ģerboņa likts uzraksts: „Viņi mira, lai Vācija dzīvotu.“

Ceļnieki, apstājies šeit un noliec galvu kritušo varoņu priekšā! Viņi atdeva dārgāko, kas cilvēkam ir — savas dzīvības — arī par tavu brīvību.

*

Rudens salnas drīz nokoda puķes dārzos un laukos. Lielinieku laikā reti un pavirši koptie krāšņumu dārziņi pie Zemgales mājām drīz kļuva tukši un pelēki kā novāktie lauki. Un tomēr pie varoņu kapu vienkāršā pieminējamajiem akmeņiem arvien redzamas ziedu veltes. Tur latviešu sirdis runā siltus pateicības vārdus. Tur meitenes un sirmas māmiņas, kritušos vācu varoņus godinot, nesa un nolika rūpīgi koptās istabu puķes. Zemgales sirmie tēvi un zaļokšņi dēli, ko no dzimtenes nebija aizrāvusi sarkanā šausmu vara, nāca pie melnajiem

Tur latviešu sirdis runā siltus pateicības vārdus.

krustiem, atsedza galvas un godbijībā lasīja kritušo varoņu vārdus, it kā savus tuvus piederīgos meklēdami. Un tuvi viņi arī patiesi bija kļuvuši ikvienam latvietim, liedami savas asinis un ziedodami savas dzīvības par šo zemi, par mūsu mīļo Dievzemīti.

Pa šosejas gludo asfaltu ceļnieks trauc tālāk — pretim savam ceļa mērķim. Ceļš vienmēr ir trauksme, bet kapenes ceļa malā aicina uz brīdi aizmirst steigu, aizmirst tālo gala mērķi, lai teiktu klusu pateicību tiem, kuņu gaita jau galā.

Braucējs aptur automašīnu, zemnieks apstādina zirgu, velosipedists pamet ceļmalā ratu. Cepurī noņēmis, ceļnieks godbijībā speļ soli pa jaunās varoņu kapsētas ceļiņu granti...

Un kad jauns pavasaris atkal ziedos tērps zaļo Zemgali, netrūks ziedu šajā kļusajā atdusas vietā. Un nekad nebeigsies pateicība drosmes un cilvēcības ciltij, kas te rādījusi vienu varonības piemēru asiņainajā cīņā ar sarkanajiem pazemes spēkiem.

Šādām vietām pāri šalc godbijības, atceres un pateicības pilnais aicinājums: **Ceļnieki, apstājies!**...

Sagraudās bolševiku armijas atliekas.

Pamesti lielgabali, ložmetēji, munitijas rati, sašauti un izdeguši tanki, bruņu auto un spēkrati — nepārskatāmi garās rindās rādīja bolševiku armijas sagrāvi austrumu frontē. Šis ainas mūsu zemē pats savām acīm skatījis gandrīz katrs latvietis, priecēdamies par ātro un bargo atmaksu sarkanajam nevēram, kas draudēja apert mūsu tautu un zemi.

Sarkanarmijas begšanas ceļš Pardaugava.

Pēteru baznīca ap
1547. g. un...

kadu mēs to pazīnam.

1. Sv. Pēteru baznīca Rīgā.

Ja kāds no rīdziniekiem pirms pusgada sāktu uzskaitīt Rīgas ievērojamākās celtnes, tad kā vienu no pirmajām minētu Pēteru baznīcu. Un ar zināmu lepnumu atzīmētu, ka tās 115 metru garais tornis ir augstākā koka konstrukcijas celtnē pasaulē. Tagad aiz lielnieku nejdzīgās postīšanas kāres tā vairs nav. Bet mēs ticam, ka drīz tas atkal pacelsies savā agrākā dīženumā, jo bez Pēteru baznīcas torņa Rīga neizskatās īsti pēc Rīgas.

Pēteru baznīcas dibināšanas gads nav droši nosakāms. Vecos rakstos šas Rīgas patronam Sv. Pēterim veltītās baznīcas vārds pirmo reizi pieminēts 1209. gadā kādā bīskapa Alberta lēņu grāmatā. Cik liela tā bijusi, vai no koka vai mūra, par to senraksti nesniedz nekādas ziņas. Ir zināms tomēr, ka jau XIII gs. beigās šai baznīcai bijis tornis. 1297. gadā, kad sakās pirmās sadursmes ordeņa brāļu un rīdzinieku starpā, pēdējie baznīcas torni uzstādīja metamās mašīnas, ar kuņģiem apšaudīja ordeņa sētu un pili (tagad Sv. Gara konvents). 1352. gadā Pēteru baznīcas torni minēts pirmais Rīgas publiskais pulkstenis. No torņa ik darba dienas — rītos un vakaros — iezvanīja pilsētas darba gaitu sākumu un beigas. Izcēlās pilsētā ugunsgrēks vai tuvojās naidnieki — torņa sargs ar zvana skaņām paziņoja draudošās briesmas. Pēteru baznīcas tornim Rīgas pilsoņu dzīvē bija svarīga nozīme.

Neraugoties uz nemiera pilnajiem laikiem, pilsēta uzplauka. Iedzīvotāju skaits auga, vecā baznīca kļuva par šauru. Un pilsētas tēvi nolēmj vecās baznīcas vietā celt jaunu. Tai jābūt dzižnai un plašai, un tās celšanu uzdod krietnajam Rostokas meistaram Johanam Rumešottelam. Viņš 1409. gadā naigi ķērās pie darba. Pāris gados Rumešottels jau paspēja uzcelt altāra telpas un daļu jomu. Bet tad darbi apstājās. Ķildas virsbīskapa un ordeņa starpā, nelaimīgais Salaspils līgums un citas nebūšanas cirta pilsētas naudas lādē dziļus robus. Augstā rāte nolēmj celtnes turpināšanu atlikt uz labākiem laikiem, pagaidām iztiekot ar veco baznīcu, kas atradās blakus jaunceltnēi un nebija vēl noplēsta. Taču „labāki laiki“ tik drīz neatgriezās, un celšanas darbus varēja atjaunot tikai 1456. gadā. Taupības labad celtnes plānu vienkāršoja, atmetot Rumešottela paredzētā šķersjoma celšanu. Laiki aizvien vēl nemierīgi un darbi sokas gausi. Un tikai pēc apmēram 10 gadiem (1465. g.) celšanas darbi kļūst rosīgāki. 1466. gadā baznīca jau gatava un meistari stājas pie torņa celšanas, kuņģi pabeidz 1491. gadā, izveidojot torņa pamatu slaidas astoņšķautņainas piramīdas veidā ar zvanu ārpusē zem pajumtiņa (kā Jēkaba baznīcai). Simts septiņdesmit piecus gadus šis tornis vēroja sirmās Rīgas prieku un bēdu brīžus. Pēteru baznīca, kā jau namnieku draudzes dievnams,

aizvien ir bijusi pilsētas dzīves centrā. Reformācijas kustību Livonijā iezvanīja cienījamā jaunās mācības sludinātāja Knöpkena dispušs Pēteru baznīcā. Drīz pēc tam satrauktais pūlis sarīkoja baznīcā svētbilžu grautiņu. Iznīcināja daudzas mākslas vērtības, to starpā arī kādu slavenā vācu mākslinieka Dürera gleznu. Ārēji baznīca un sevišķi tornis cieta Rīgas aplenkšanas laikos — 1621. gadā no zviedru un 1656. gadā no krievu artilērijas. Pēdējie bojājumi ir bijuši tik nopietni, ka, neskatoties uz labojumiem, 1666. gada 11. martā tornis sabrūk, aprokot zem drupām 8 cilvēkus. Jau nākamā gadā liek pamatus jaunam tornim, ko ceļ baroka stilā. Bet 1677. gada 25. maijā, kad tornis bija tikpat kā pabeigts, pilsētā izcēlās liels ugunsgrēks, kas torni pilnīgi iznīcināja. Izdega arī baznīcas iekšiene.

Baznīcu atjaunoja pēc Bindenšū meta, un darbus viņa vadībā izveda mūrnieku meistars Hönnekens no Plōnas. Fasādes un torņa būvi pabeidza 1690. gadā, kad uzstāda arī torņa gaili. Pāra gadu vēlāk Hönnekens ar vairākiem tēlniekiem pabeidza baznīcas portālus. Turīgākie Rīgas pilsoņi palīdzēja baznīcu izdaiļot. Tā birģermeistars Samsons dāvināja akmens kanceli, Duntēna atraitne marmora plāksni, bet birģermeistars Dreilings zvanu spēli, kas darināta Amsterdamā un 1697. gadā tika uzstādīta Pēteru baznīcas tornī. Atjaunotai baznīcai nebija lemts mierīgs mūžs. Jau 1700. gadā sakšu - poļu uzbrukumā baznīcas tornis cieta no artilērijas šāviņiem. Desmit gadu vēlāk, krievu cāram Pēterim aplencot Rīgu, torni atkal stipri sašāva. 1721. gadā baznīcā iespēra zibens. Neraugoties uz to, ka dzēšanas darbus vadīja pats cārs, kuņģš tolaik viesojās Rīgā, baznīca izdega, tāpat tornis. Tas sabruka ar visiem zvaniem un jauko zvanu spēli.

Baznīcas atjaunošanas darbi mūrnieku meistara Meinerta un namdaņu meistara Buchuma vadībā veicās sparīgi, tā ka 1704. gadā baznīca jau pa daļai gatava. 1740. gadā, meistaram Buchumam nomirstot, namdaņu darbu vadību pārņēma viņa palīgs Wülberns. 1743. gadā torņa celšanai saved būvkokus, un pēc trijiem gadiem tornis pabeigts. To iesvētot, torņa cēlājs, sēdēdams uz gaiļa torņa galotnē, uzdzēra veselības baznīcai un pilsētai, iztukšoto stikla kausu nosviezdams zemē. Laimīgā kārlā kauss nokrita uz salmiem kādā Grēcinieku ielas nama pagalmā un nesaplīsa. Kausam ieslīpēja attiecīgu uzrakstu un uzglabāja rātsnamā. Tagad kauss glabājas Rīgas pilsētas vēsturiskā muzejā.

Pēc ārējā veidojuma jaunais (pēc skaita ceturtais) Pēteru baznīcas tornis maz atšķirās no Bindenšū celtā torņa, pie kam torņa smailes gailis tas pats vecais, kas iepriekšējam tornim.

Gandrīz divsimts gadus šis „jaunais“ Pēteru baznīcas tornis stāvējis kā Rīgas ainavas neatņemama daļa, līdz šī gada 29. jūnijā tas krita židiski aziātiskam barbarismam par upuri.

V. Velars.

Cīņa starp divām pasaulēm

Sācies pasaules karš šī vārda visstākā nozīmē. Mīlu ugunsgrēks jau pārņēmis visas piecas pasaules daļas. Mūžīgā židisma uzskūditā Amerikas valdība ar Ruzveltu priekšgalā gribēja karu. Tagad viņš ir saņēmis kara pieteikumu ne tikai no Japānas, bet arī no Vācijas, Itālijas, Rumānijas, Bulgārijas, Kroatijas, Ungārijas un Slovaikijas. Internacionālam židismam neizdosies iznīcināt vienu tautu pēc otras, uzbrūkot katrā atsevišķi. Šodien Eiropas un Āzijas tautas, kas par savu mērķi spraudušas nodibināt jaunu kārtību šajā telpā, ir cieši vienotas cīņai pret kopējo ienaidnieku.

Vācijas valsts Vadoņa Adolf'a Hitler'a vēstījums reichstagā pietiekami skaidri to ir pateicis arī tiem, kas to līdz šim nebūtu sapratuši. Vācija, Itālija un Japāna, kuņas jau priekš vairākiem gadiem vienojušās kopējai cīņai, arī tagad apzinās savu vienoto mērķi. Nekāda vara pasaulē nespēj satricināt vai iespaidot šo triju valstu apņemšanos — viņām uzspiesto karu vest līdz galīgai uzvarai. Masoniski - židiskos plūtkratu kopā ar viņu sabiedroto židisko boļševismu iznīcinās visās zemēs.

Gigantiskajā cīņā viena pretim otrai nostājušās divas pasaules: jaunā, radošā un konstruktīvā, labākas un taisnīgākas sociālas iekārtas un tautu sadarbības un solidaritātes meklētāja pasaule pret masoniski-

židiskām plūtkratijām un židisko boļševismu. Jūtot, ka židisma balsti visā pasaulē sāk šķobīties, darbā tiek laisti visi iespējamie līdzekļi, lai to aizkavētu. Amerikas un Anglijas plūtkrati, nerēķinoties ar savu tautu gribu, šajā karā nostājušies židisma pusē un sabiedrojušies ar Maskavas boļševikiem.

Mēs pieredzējam un piedzīvojam tās šausmas, ko nes židiskais boļševisms. Tas gribēja izpostīt un iznīcināt arī mūsu cilvēkus un mūsu mantu. Katram latvietim tagad Maskavas boļševiki, tāpat kā viņu sabiedrotie — Anglijas un Amerikas plūtkrati, ir vislielākie ienaidnieki. Mēs ejam kopā ar Vāciju, Itāliju un Japānu ne tikai pateicības un pienākuma dēļ, bet gan tādēļ, ka tikai vienoti ar saviem atbrīvotājiem mēs pasargāsim savu tautu no bojāejas, nodrošināsim tai laimīgu nākotni. Šī mūsu ciešā un nesatricināmā pārliecība liek mums stāties plecu pie pleca blakus tām Eiropas tautām, kas izpratūšas ass valstu — Vācijas, Itālijas un Japānas — lielās cīņas nozīmi un jaunā laika garu.

Mēs apzināties, ka vācu, itaļu un japāņu tautas simtprocentīgi stājušās cīņā, lai reizi par visām reizēm nokratītu židisma jūgu. Šis židisms uzskatīja, ka pienācis laiks, lai visā Eiropā un citur piepildītu to, ko ar šausmām piedzīvoja un pieredzēja

Padomju Savienības tautas. Mūsu cieša un nesatricināma griba ir iekļauties kopējā cīņā par jaunu pasauli, jo tikai jaunās pasaules uzvara nodrošinās arī mūsu tautas nākotni.

Mēs apzināties šīs cīņas smagumu, apzināties, ka tā prasa upurus ne tikai no tiem vīriem, kas stāv frontē, bet arī no tiem, kas stāv darba frontē un gādā par to, lai kaujas laukā netrūktu ne ieroču, ne municijas, ne maizes.

Jaunās pasaules pretinieki, nespēdami gūt sekmes kaujas ieroču frontē, mēģina ar dažādām melu ziņām un propagandas tenkām gūt panākumus aizmugurē. Šādā veidā viņi mēģina mazināt arī latviešu tautas gatavību nest upurus un novirzīt latviešu tautas domas no vienīgi pareizā nākotnes ceļa, no tā ceļa, kuņa pareizību pierādīja boļševiku jūga un nežēlību smagais gads.

Mēs esam gatavi nest upurus, mēs gribam domās, vārdos un darbos būt aktīvi līdzgaitnieki jaunradīšanas darbā. Katrs latvietis, kas to negribēs darīt, katrs latvietis, kuņa varēs uzskatīt, vienalga, vai nu par Maskavas, vai arī par tās sabiedroto — Anglijas un Amerikas draugu, būs arī savas tautas ienaidnieks un viņu bez žēlastības agrāk vai vēlāk samals cīņā starp divām pasaulēm.

KARŠ KLUSAJĀ OKEANĀ

Pirmo reizi vēsturē Klusais okeāns ir kļuvis par arēnu tik plaša vēriena kara operācijām, kādas patlaban sākušās šīnī telpā. Klusā okeāna platība ir 180 milj. kv. km, tas ir lielāks kā visas mūsu planētas sauszeme kopā ņemot. Gaisa līnijā no Tokijas līdz San-Francisko ir 8300 km. Lai šķērsotu okeānu no Panamas līdz Tokijai, tirdzniecības kuģim jāpavada ceļā 22 die-

nas, bet no Panamas līdz Manilai pat 27 dienas. Brauciens no San-Francisko līdz Sidņejai ilgst 18 dienas un no Singapuras līdz Tokijai 8 dienas.

Japāna ar savām kolonijām it kā aizsedz Āzijas kontinentu no Kamčatkas līdz Karolinu salām pie ekvatora. Kuriļu, Bonina un Karolinu salu grupas vairāk tūkstoš kilometru attālumā no metropoles veido ārē-

jo aizsardzības līniju pret uzbrukumu no austrumiem, kamēr Japānas salas, Riu-Kiu salu virkne un Formoza izveido iekšējo aizsardzības līniju. Bez tam Japānai aizmugurē atrodas Āzijas kontinenta austrumu piekrastes lielākā daļa, kuņa pārvalda japāņu sauszemes karaspēks, — Koreja, Mandžuko, Ķīnas piekrastes apgabali, Indoķīna un Taizeme.

Amerikāņu flotes atbalsta punkti ir vairāk izklaidēti par visu okeānu. Metropoles piekrastes aizsardzībai kalpo Havaju salas, Panamas josla un Deč-Harbora (pie Aļaskas), kā arī stipri nocietinātās Farelona salas pie San-Francisko. Kā priekšpostēni svarīgajai Pirl-Harboras bazei (Havaju salās) noder Midvejas, Džonstona un Veikas salas, no kuņām pēdējā jau kritusi japāņu rokās. Mazā Guamas saliņa, kas arī jau atrodas japāņu rokās, un Filipīnu archipelags atrodas aiz japāņu ārējās aizsardzības līnijas, daudz tuvāk japāņu atbalsta punktiem, tādēļ palīdzības sniegšana no metropoles ir stipri apgrūtināta. Tutuila (Samoa salu grupā) atrodas uz dienvidiem no ekvatora starp daudzajām angļiem piederošām salām.

Japānas otrā pretinieka — Anglijas — flote, balstoties uz Singapuras, Honkongas (Ķīnas piekrastē) un Port-Darvinas (Austrālijā) bāzēm, nosprosto izeju no Klusā okeāna uz Indijas okeānu un ar savām daudzām salām okeāna dienvidu daļā apņem japāņu labo spārnu. Angļu flote pārņēmusi arī Holandes Indijas aizsardzību. Anglijas stiprākā flotes bāze Tālos austrumos — Singapura pašā kara darbības sākumā jau ir japāņu sauszemes karaspēka apdraudēta no aizmugures. Arī Honkongu japāņi ielenkuši no sauszemes.

TAUTA PALĪDZ PATI SEV

Vācijas tautas un valsts vadonis Adolf's Hitler's, runājot par 1935./36. g. ziemas palīdzības uzdevumiem, starp citu teica: „Saimniecība nevar visu atrisināt, jo tās būtībā blakus panākumiem vienmēr kaut kā ir arī neveiksmes. Saimnieciskās ciņas būtībai raksturīgi, ka dabiskās un nepieciešamās izlases dēļ tās ceļš vienmēr, vairāk vai mazāk, ved pāri upuriem. Cik vienkārši būtu pamest kritušos guļam! Te nu jānāk palīgā tautas kopībai, lai tiem, kuņus saimnieciskā dzīve notriekusi pie zemes, atkal palīdzētu tikt uz kājām.“

Ar šādu galveno nolūku — palīdzēt materiālās grūtībās un nelaimē nonākušiem tautas brāļiem — 1933. gada rudenī darbu sāka ziemas palīdzība Vācijā. Tā saucamo demokrātisko valdību klūmīgās politikas rezultātā, partiju savstarpējās ķildās un nesaskaņās tautas kopības gars bija dezorganizēts. Pilsētās bija miljoniem bezdarbnieku armijas un, sevišķi ziemās, trūkums un sals klauvēja pie daudzu tūkstošu ģimeņu durvīm.

Ja kopš 1933. gada Vācijas pilsētu ielās vairs neredz ubagu, ja nevienam tautas loceklim ziemā nav jācieš bads un sals, tad par to lielā mērā jāpateicas ziemas palīdzības darbam.

Stingrā plānveidībā, gadu pēc gada, modinot un organizējot tautas pašpalīdzības un pašuzturēšanās garu, ziemas palīdzības darbs nemitīgi vērties plašumā un gājis dziļumā. Katru gadu audzis ziemas palīdzības brīvprātīgo darbinieku skaits un labprātīgi saziēdoto līdzekļu daudzums. Ziedojumu vākšanas dienas ziemas palīdzības darbam tagad izvērtušas par īstiem tautas svētkiem, kur tautas vienības un kopības gars gūst spīgtāko apliecinājumu.

Jau pēc pieciem ziemas palīdzības darba gadiem Dr. Goebbels's varēja atzīmēt, ka pirmais uzdevums — ciņa ar salu un trūkumu, no kā cieta liela daļa vācu tautas, ziemas palīdzības pirmajos gados sekmīgi izpildīts. Vācijā bezdarbs izbeidzies un trūkumcietēju bezdarba dēļ vairs nav. Nu sākās otrs uzdevums — trūkumu un postu priekšlaicīgi atvairīt. Te galvenās rūpes un gādība tika pievērsta nākamai paaudzei — mātei, bērnam un jaunatnei. Ja 1935./36. gada ziemas palīdzības darbā mātes un bērnu labklājības nodrošināšanai varēja nodot 7 milj. RM, tad 1939./40. gadā šiem mērķiem nodeva jau 343 milj. RM, t. i. vairāk kā pusi no visu ziedojumu kopsomas.

Šī plašā vēriena palīdzība jaunajai paaudzei panākusi to, ka zīdaiņu mirstība ievērojami samazinājusies. Laikā no 1934.—1939. gadam vācu tauta sev šādā veidā saglabusi 235.000 jauno pilsoņu dzīvības.

Jaunus pārbaudījumus vācu tautas kopības garam un pašpalīdzības spējām ar neapņemami plašiem pienākumiem uzstādīja kara gadi, kad miljoni vīru atstāja savas ģimenes, lai kara laukos izcīnītu savai tautai labākus dzīves apstākļus un nodrošinātu Eiropas kultūras eksistenci. Līdz ar to nāca klāt jaunas rūpes ne tikai par frontes cīnītājiem un ievainotiem karavīriem, bet arī par mājās palikušām ģimenēm un viņu apgādi. Šos atbildīgos pienākumus pildot, vācu tauta saslēgusies savstarpējā palīdzības darbā ar vēl nepieredzētu vienprātību

Lielvācijas Vadonis Adolf's Hitler's, ievadot 1941./42. gada ziemas palīdzības darbu, Sporta pili Berlīnē, griezās pie vācu tautas ar plašu vēstījumu.

un pašuzturēšanos. Katrā vietā, kur vien rodas kāda vajadzība pēc palīdzības, atrodas arī palīdzētāji.

Raksturojot ziemas palīdzības veikto milzu darbu, ministrs Dr. Goebbels's 3. oktobrī svinīgajā sanāksmē Berlīnes Sporta pili sniedza šādus iespaidīgus skaitļus: „1940./41. gada otrās kara ziemas palīdzības kopienākums ir 916.240.000 RM pret 684 milj. RM iepriekšējā gadā. Tas nozīmē pieaugumu par 235 miljoniem RM. Otrā kara ziemas palīdzības laikā izsniegti 442 milj. ziemas palīdzības nozīmju. Saskaitot kopā 1940./41. gada visu kara palīdzības pasākumu rezultātus, tā tad summējot ziemas palīdzību, Vācijas Sarkano krustu un ziedojumus NSV (nac. soc. tautas sociālās labklājības organizācijai) u. t. t. — vācu tauta pagājušā ziedojumu gadā katru dienu pēc pašas ieromes un brīvprātīgi devusi sociāliem mērķiem 4 milj. RM. Pavisam pēdējos 8 gados mēs, vācieši, ziemas palīdzībai esam upurējuši milzīgu summu — vairāk kā 4 miljardu RM apmērā. Tas ir, piemēra dēļ, taisni tik daudz, cik lieli ir visi Šveices valsts izdevumi 10 gadu laikā.

Šī apgādes darba degpunktā ir māte un bērns. Tiem tieši tagad, kad neskaitāmi ģimeņu tēvi iesaukti armijā vai citā kara darbā, pienākās visa gādība, rūpība un atbalsts.

Pret vācu civiliedzīvotājiem vērsto gaisa uzbrukumu skaita palielināšanās dēļ 1940. gada septembrī pēc Vadoņa pavēles mūsu jaunatnes un mūsu māšu dzīvības un veselības nodrošināšanai noorganizēta paplašināta bērnu izsūtīšana no sevišķi apdraudētiem apgabaliem laukos. Šai kampaņā atpūtai uz laukiem nosūtīti 1,5 milj. bērnu un vairāk kā 150.000 mātes ar 65.000 zīdaiņiem un maziem bērniem. No 1933. gada atpūta uz laukiem izsūtīti 5,7 milj. bērnu. Tiem pieskaitāmas 1,5 milj. mātes ar vairāk nekā 100.000 zīdaiņiem un mazbērniem.

Lieliskais rezultāts, kas sasniegts 1940./41. gada ziemā, lai ar to apliecina arī frontei,

kāda ir dzimtenes nostāja; lai tas būtu pierādījums tam, ka laikā, kad frontē cīnās par Vācijas brīvību un liek ķilā savas dzīvības, dzimtene nenogurdināmā ziedošanās gribā cenšas izteikt par to savu pateicību un apbrīnošanu.“

Tautas kopības gara un upurēšanās gatavības nozīmi sevišķi uzsvēra Lielvācijas Vadonis savā vēstījumā, ievadot 1941./42. gada kara ziemas palīdzības darbu: „Aiz šīs upuru frontes, aiz frontes, kas nebaidās no nāves un liek uz spēli dzīvības,“ teica Vadonis, „stāv dzimtenes fronte, ko veido pilseta un lauki.

Ziemas palīdzības darbā vācu tautai ir atkal izdevība apliecināt šo kopības garu.

Ko upurē fronte, to vispār nevar atsvērt ne ar ko.

Bet arī tam, ko veic dzimtene, reiz jāspēj pastāvēt vēstures priekšā.

Ir nepieciešams, lai karavīrs frontē zina, ka mājās dzimtene rūpējas par katru tur palikušo un gādā par viņu pēc labākās iespējas. Tas viņam jāzina un tam ir jābūt, lai arī šo dzimteni reiz godam minētu blakus frontes varenajiem sasniegumiem.

Ikkatrs zina, kas viņam jādara šai laikā. Katra sieva, katrs vīrs, viņi zina, ko dībināti no viņiem prasa un ko dot ir viņu pienākums.

Ja jūs tikai reizi izietu ielās un šaubītos, vai jums vēlreiz vajadzētu dot vai ne, tad pametiet tikai vienu skatu iesāpūs: varbūt jūs tad sastapsiet kādu, kas daudz vairāk par jums ziedojis Vācijai.

Tikai tad, kad visa šī vācu tauta būs kļuvusi viena vienīga upurēties gatava kopība, mēs varam cerēt tam, kas nekad pats negrib sev palīdzēt. Šeit visā pilnībā der pamatlikums: Tauta, palīdz pati sev, tad Dievs neliegs tev savu palīdzību.“

No visiem latviešu zemes novadiem plūst dāvanas Tautas palīdzībai. Nāk sūtījumi no Vidzemes, Kurzemes, Latgales un zaļās Zemgales. Katrs novads ziedo — apzinoties kopējā darba lielo svētību. Cimdu, zeķu un siltu apģērbu saiņi pilda Tautas palīdzības noliktavas.

Ari lietotas mantas pēc pārlabošanas vēl var izmantot. Tautas palīdzības iekārtotās darbnīcās pāršūtos apģērbus nodod tiem, kam tie visvairāk vajadzīgi.

DOSIMIES TAUTAS PALĪDZĪBAS TALKĀ

„Tautietes un tautieši! Apzinoties, ka jūs esat neatņemama sastāvdaļa lielai kopai, ko mēs saucam par latvju tautu, un, apzinoties šo kopību, jūsu svētākais pienākums palīdzēt bargā likteņa piemeklētiem tautas brāļiem. Palīdziet visi dzimtenes jaunatcelšanas darbā, atbalstiet tos, kas sniedz palīdzību.“

Sis ģenerāļa Dankera 27. septembra aicinājums bija ierosme jaunam latvju tautas kopības darbam, kas uzdevumu plašuma un nodomu dziļuma ziņā ir vienreizējs.

Mūsu tautas palīdzības darbs ir ārkārtīgi liels un plašs. Tam nepieciešami arī ļoti plaši līdzekļi, kas savācies labprātīgas ziedošanas ceļā no Tautas palīdzības pasākumiem un sarīkojumiem. Tautas palīdzības darbs pašū sākumā atrada siltas sirdis un devīgas rokas. Kad pirmajās ziedošanu vākšanas dienās — 16. un 30. novembrī pilsētu ielās un lauku sētās devās tūkstošiem pašai ziedīgu talcinieku, viņi atrada durvis visur atvērtas. Līdz 8. decembrim saskaitītie ziedojumi naudā pārsniedza jau 250.000 RM, bet mantās Rīgā vien bija nogādāts tuvu pie 3000 paku. Tautas ziedošanu straume, kas sākusies, vēl turpina savu plūdumu. Ziedo organizācijas, ziedo uzņēmumi, strādnieku grupas un atsevišķas personas. Mākslinieki piesaka savus koncertus.

Patlaban vācu armijas ieņemtās apgabali austrumos apceļo Tautas palīdzības delegācija, meklējot aizvestos un pazudušos latviešus un rūpējoties par visu mūsu tautas locekļu atgriešanos dzimtenē. Jāgatavojas arī brīdim, kad savu tēvu zemi varēs atkal skatīt tie tūkstoši tautas brāļu, kas aizdzīti ziemeļu tundra un tuksnešainās stepēs.

Mūsu varonīgie kārtības sargi, kas plecu pie pleca ar slavas vainagotiem vācu pulkiem cīnās par Eiropas atbrīvošanu no bolševisma, tagad Ziemassvētkos saņem tautiešu veltes.

Vēl turpina noskaidrot, cik liels ir bolševiku laikā un kara apstākļos cietušo personu skaits, kam nepieciešama tautas palīdzība. Tautas pašai ziedīgie ziedojumi viņiem Ziemassvētkus darīs gaišākus un siltākus.

Vērtīgāks par naudu kādreiz ir pabalsts ar nepieciešamo apģērbu gabalu, apaviem vai taml., tādēļ Tautas palīdzība pieņem ziedojumus arī mantās. Šim vajadzībām bij. Sarkanā krusta noliktavās iekārtotas plašas telpas ar darbnīcām, kur ziedotos priekšmetus šķiro, tīra, izlabo vai pārtaisa derīgākos un piemērotākos. Visvairāk ziedo apģērbu piederumus, bet netrūkst arī nepieciešamāko mēbeļu, trauku, dažādu mājas un dzīves piederumu un bērnu rotaļlietu. Noliktavās katru dienu ienāk jauni ziedojumu saiņi un, sagatavoti izsniegšanai, vezumiem plūst uz izdalīšanas punktiem.

Lai sekmīgi piepildītu Tautas palīdzības plaši iecerētos uzdevumus, nepieciešama visdziļākā tautas līdzdalība ne tikai vārdos, bet darbos. Katra latvieša pienākums ir kļūt par Tautas palīdzības talcinieku,

Dzīvnieki karā

E. TUBELIS

Kur vien saskatām ciņu un kaķu, tur līdzās cilvēkam stāv arī dzīvnieks kā viņa līdzdalībnieks šai ciņā. Daudzu dzīvnieku augsta gatavība kaķa darbības uzdevumiem bija iespējama un sasniedzama pateicoties cilvēka lielajai maņai izmantot sev tuvāku dzīvnieku spējas savā labā. Seno babiloniešu, asiriešu un ēģiptiešu kultūras pieminekļi rāda, ka zirgs jau priekš apm. 3000 gadiem vispusīgi izmantots kaķa darbībai. Tas bijis noderīgs gan jātniekiem, gan kaujas ratos. Zirgs, kā pierāda pazīstamais zinātnieks Keller's, cilvēka kalpībā bija jau priekš 10.000 gadiem.

XV gadu simtenī kaķā pielietoja skotu asins buldogus, kā arī ēuskas, odzes un citus rāpuļus, kas, nogādāti ienaidnieka kaķavīru tuvumā, spēja tos nonāvēt. Inžu un baciņu pārņēšanai ienaidnieka kaķaspēkā izmantotas arī žurkas.

Dzīvnieks kaķā ir kustības elements. Tas noder vispirms transportam un sakaru dienestam. Pie senām tautām dzīvniekiem bija jāatvieto arī vēl kaķavīru morāliskās īpašības. Dzīvniekiem bija jo lielāka loma tur, kur kaķaspēka morāliskie spēki bija jo zemi, kur tie sāka zust. Ķīniešu literatūrā atrodam norādījumus, ka tibetieši jau 1121. g. pr. Kristus sūtījuši dāvanai Ķīnas ķeizaram cilvēku medībām dresētus suņus. Pēc Herodota ziņām Persijas ķēniņš Kserkss savā kaķā gājienā uz Grieķiju pēc asiriešu vai tibetiešu parauga ņēma līdz arī kaujai apmācītus suņus — dogus. Aleksandram Lielajam viņa Indijas kaķā gājienā tādus apmācītus dogus dāvināja ķēniņš Porus pēc kaujas pie Hidaspes. Aleksandrs Lielais Indijā iepazinās arī ar ziloņiem kā kaujas līdzekļiem, bet pats tos nekad neizmantoja kaujās savā armijā. Viņa pēcteči gan drīz vien pēc tam pienācīgi novērtēja šo dzīvnieku lielo noderību kaujās, un tā daudzi Āzijas kontinentā kaķā vajadzībām izmantojamie dzīvnieki nonāca Eiropā. Kimbru, teutoņu, gallu un ķeltu bruņās ietērptie kaķa suņi bija briesmas romiešu leģioniem. Sevišķi lielas sekmes tādiem suņiem bija ciņā pret jātniekiem. Putnus vēlāk izlietoja kā dedzinātājus vai indīgu vielu iznēsātājus, uzsiēnot tās viņiem uz muguras. Viltīgā krievu kņaziene Olga, kā zināms, tādā kārtā atriebās krivičiem par sava vīra nāvi. Solidamās atkāpties no aplenkās kriviču galvaspilsētas, viņa pieprasīja kā kaķa nodevu no katra pilsētas nama vienīgi pa pārim baložu, piesēja tiem degļus un palaida vaļā. Putni, atgriežoties savās ligzdās, aizdedzināja pilsētas namus, un Olga pēc tam bez kādām sevišķām grūtībām ieņēma ielenkto pilsētu.

Kaķa mākslas vēsture rāda, ka tomēr tikai zirgs galvenā kārtā ir un paliek uzticams palīgs cilvēkam kaujās. Kad parādījās

šaujamo ieroču, suns un citi dzīvnieki kā ciņas palīglīdzekļi un tāpat baloži noderēja vairāk tikai ziņu piegādāšanai. Arī kaķi bieži izlietoti ziņu nogādāšanai caur ienaidnieka ieņemto joslū.

Seno laiku pils ar dziļajiem aizsarggrāvjiem piļu apsargašanai izmantoja putnus; pāvus, tītarus, zosis, jo putni ar savu modrību šim nolūkam bija visai noderīgi. Tie sacēla troksni, kolīdz ienaidnieks slepeni mēģināja nokļūt pilī. Zosis, kā zināms, klaigā, padzirdot vismazāko troksni. Zosis kļuva „nemirstīgas” 370. g. pr. Kristus. Ar savu klaigāšanu tās toreiz paglāba Romas

Suns un kaķis ar uzsiētām degvielām ceļā uz ienaidnieka pozīcijām.

kapitolu, kad ienaidnieks naktī bija slepus piezadzies pie cietokšņa mūriem.

Technisko satiksmes līdzekļu uzlabošanās un to izmantošana kaķā vajadzībām nav nākusi uz dzīvnieku kā transporta līdzekļu rēķina. Skaitliskā ziņā dzīvnieki pat lielvalstu armijās nav zaudējuši savu nozīmi. Uzlabotie tehniskie satiksmes līdzekļi palīdz tikai samazināt vajadzību pēc dzīvniekiem, kas, kaķaspēkam pieaugot, sajūtama arvien vairāk. Dzīvniekiem kā nastu nesējiem un vilcējiem nevien jārāk talkā, bet nereti arī jāatvieto mašīnas, kur tās nevar laist darbā. Jo tuvāk frontei, jo dzīvnieki vairāk nepieciešami kā satiksmes līdzekļi un arī sakaru dienestam.

Kaķi lielā godā nāca jau iepriekšējā pasaules ka-

ķā. Dosnjerā, Francijā, kādam kaķim „X” uzcelts pat piemineklis par nopelniem frontē. Sis kaķis, dzīvodams priekšējo pozīciju ierakumos, noderējis kā drošs aizsarglīdzeklis pret gāzēm. Tās saozot, kaķis šķaudījis un tā darījis uzmanīgus franču kaķavīrus par tuvām briesmām. Kaķavīri kaķim pilnīgi uzticējušies un tā daudzreiz izglābušies no nāves.

Anglijā kaķiem šai kaķā liela cieņa. Tiem rezervēts goda pilnais uzdevums — vest niknu ciņu pret žurkām un pelēm, kas stipri savairojušās un jau kaķa sākumā apdraudēja pārtikas krājumus, kā arī daudzus arhīvus. Kāds Anglijas valsts bankas archīva naskākais peju mednieks pat izpelnījies mūža pensiju. Iespējams, ka līdz kaķa beigām viņš būs izpelnījies varbūt arī vēl Anglijā tik populāro bikšu lenšu ordeni.

Nabaga cūkai, par kuķu nakas runat gan tikai pagātnē, piekrita visnepateicīgākā un visbīstamākā loma. Tai tomēr bija zināma varonības pazīme., zināms, pretēji savai gribai. Kad franči mēģināja iet uz priekšu pie Reinas, viņi izmantoja ieņemto apgabalu cūkas divējādā ziņā. Brīvā palaistas, cūkas iedzīvotāju atstātās vietās priedīgi devās brīvā dabā — rakņotiem pa apkārtējiem laukiem, kur tās dažviet arī atrušināja zemē ieraktās minas. Cūkām tas maksāja, zināms, dzīvību, bet viņu gaļa tomēr simtprocentīgi negāja zudumā. Paši franči, ilustrētā nedēļas laikraksta „Marianne” vārdiem runājot, atzīstas, ka mīnu nogalināto cūku gaļu franču kaķavīri izmantojuši arī maltītēm.

Lielā godā un cieņā Anglijā ir arī zirnekļi, kas mobilizēti kaķā rūpniecības vajadzībām. Vācu optisko instrumentu trūkums angļiem sagādā sevišķi lielas rūpes aviācijas un zenīta lielgabalu tālmetru (tāluma mēru), vizieru un citu optisko ierīču pagatavošanā. Šo instrumentu diafragmām labi noder zirnekļu smalkie pavedieni. Šos pavedienus rūpīgi satin un pēc tam izlieto optisko instrumentu pagatavošanai. Slīpētām stikla lēcām zirnekļu pavedienus pielīmē ar speciālu gumijas šķidrumu.

Tā kaķaspēka daļu mēchanizēšana nav izspiedusi dzīvniekus no līdzdalības kaķā. Dzīvnieku izmantošana kļuvusi vēl daudzpusīgāka.

Latvju grāmatniecības atzīmju roka

Theodor's Kröger's, Aizmirstais ciems. Viena no visvairāk lasītām grāmatām nevien Vācijā, bet arī daudzās citās Eiropas zemēs, kur šis grāmatas tulkojumi

atbrīvotā latvju tauta atdabūjusi iespēju nodoties gara kultūras celšanai un tagad visās tās nozarēs rit ražens darbs. Ir jau gūti pirmie panākumi, kas ļauj ar vislabākajām cerībām raudzīties nākotnē. Kara laika radītās materiālās grūtības mēs pārvarēsim ar savu gara spēku.

Uz Ziemassvētkiem jau iespējams sniegt jauno grāmatu ražu. To sagatavojusi apgādniece „Latvju grāmata“, pie kuņas līdzdarbojas ievērojamākie agrākie latviešu grammatizdevēji.

Kārlis Skalbe, Klusuma meldijas. Jaunākās dzejas. Ar M. Mucenieces zīmētu vāku. Šai krājumā sakopoti lielā lirikas meistara pēdējo gadu dzejoļi, kas ir īstas dzejas pērles.

Kārlis Skalbe, Namiņš zem vitoliem. Stāstu krājums ar Niklava Strunkes vāku. Šī ir mūsu rakstniecības lielmeistara jaunākās prozas grāmata. Kā tēlotājs Skalbe izceļas ar dziļu latvisku sirsnību un vienkāršību, kuņai tomēr ļoti augsta formas kvalitāte. Skalbes valoda salīdzināma ar labākajiem tautas gara mantu paraugiem.

Kārlis Skalbe, Kaķiņa dzirnaviņas. Jaukā Skalbes pasaka piedzīvojusi jau daudzus izdevumus. Soreiz tā iznāk jaunā ietērpā, ko veidojis viens no mūsu redzamākajiem grafiķiem — Voldemārs Krastiņš. Šis ietērps, sākot ar apvāku un priekšlapām, līdz pat noslēguma viņetei rūpīgi pieskaņots vienkāršā un gaišā stāstījuma garam.

Kārļa Skalbes Pasaka par vērduņu aizskāp drusku drūmākas stigas, rādidama, kā manta un mantas iegūšana iemidzina cilvēka labākās tieksmes. Šo rezignēto, pat traģisko pasaku ilustrējis Eduards Melbārdis ar dobspiedes tehnikā reproducētiem tušas mazgājumiem. Viņš izvirzījis centrā vērduņu velna apsēstā tirgotāja sauso, sevī iegrimušo tēlu, pretstatīdams viņu pašreizējai un klusai mātei, kuņa tas aizmirsis. Arī mazgrāmatīņas ietērps veidots pieskaņoti.

Zinaida Lazda, Staru viesulis. Dzejas. Jaunā dzejniece Zinaida Lazda sludina pozitīvismu un dzīves prieku. Viņas vārsnās svaigums un īpatnība. Jaunais krājums ir prāvs pēc apmēriem un satur daudz patriotisku dzejoļu.

Austra Dāle, Vēju vēstis. Dzejnieces pēdējos gados rakstīto dzeju krājums. Austra Dāle pazīstama kā atturīga smalkas kultūras dzejniece. Viņas dzejās atspoguļojas tautas pēdējo gadu smagie pārdzīvojumi.

Vilīs Veldre, Saule rasā. Milas dzejas. Ar M. Mucenieces vāku. Ar dzejnieka ģimēni. Dzejnieks Veldre, kā zināms, kopš 1940. g. vasaras ir pazudis. Šī viņa pēdējā grāmata, ko tas 1940. gada maijā nodevis iespēšanai, ir skaists milas dzeju krājums — viss vienai temai veltīts.

Eriks Adamsons, Saules pulkstenis. Mākslinieka Slavieša grafiskā ietērpā iznāk iecienītā dzejnieka jaunais, plašais dzeju krājums, kuņa sakopotas pēdējo 4 gadu dzejas. Adamsonu raksturo izteiksmes krāšņums, tēlu bagātība un gandrīz taustāmi plastiskais veidojums, kuņa allaž paslēpta kāda dziļa un zīmīga dzīves atziņa. Jaunajā krājumā starp citiem arī daudz fābulas dzeju, kur zem dažādu dzīvnieku groteskajām maskām tēlota cilvēku kaislību un tieksmju spēle. Adamsona forma, ilgās studijās noslīpēta, ir skaidra un visai īpatnēja.

Andreja Johansona un Anslava Eglīša dzejas „Mijkrēslī“. Jaunais dzejnieks Andrejs Johansons latvju literatūrā pirmo

reiz parādījās kā tulkotājs, ar atzīstamu veiksmi latviskodams vairākus prāvus klasiskās dzejas darbus. Šī teicamā skola viņam devusi stingru formas izpratni un lakonisku izteiksmi. Viņa dzeja ir tīri psiholoģiska un tēlo cilvēka dziņu un alku samezģlojumus un tiekšanos pēc skaidrības.

Anslava Eglīša dzejoļos izpaužas ass vērojums, skeptiskas pārdomas un ironija. Ār pasaules tēlojumu Eglītis te atstūmis malā un pievērsies nesaudzīgai savu iekšējo pārdzīvojumu analīzei. Dzejoļu personīgais raksturs tomēr autoram neliedz rādīt vispārnozīmīgas izjūtas un izteikt daudz vispārnozīmīgu atziņu. Eglīša pieeja kultūrā, to raksturo distance un krāsu izjūta. Dzejoļi ietverti formāli daudzveidīgos un ritmiski interesantos pantos.

Likteņi, latvju dzejas antoloģija. Veronikas Strēlertes redakcijā. — Strēlerte apveltīta ar dziļu kultūru un smalku formas izpratni. Viņas izlasē mūsu labāko dzejnieku skatījumā atbalsojas tautas likteņu drāma viņas drūmo un gaišo cēlienu secībā.

Zenta Mauriņa, Dzīves vilcienā. Romāns. Ar mākslinieka Puzirevska vāku zīmējumu. Šis darbs ir iecienītās kritiķes un literatūrvēsturnieces pirmais lielāka stila daiļliterārisks sacerējums. Pie tā viņa strādājusi ilgāku laiku, ietverot tanī plašus dzīves un cilvēku vērojumus. Romāns bagāts mākslas atziņām un sentencēm. Romāna centrā galvenās varones, izglītotās sievietes, ciņa par savu dzīves laimi.

Aleksandrs Grīns, Laiki un likteņi. Stāsti. Ar E. Meldeņa zīmētu vāku. Šeit sakopoti iecienītā rakstnieka agrākie stāsti. Autors aizvests uz Krieviju... Stāstu izlasi viņš pats izvēlējis un stilu labojis.

Jānis Lapiņš, Ezeru acis. Tikšas dzīve un piezīmju grāmata. Ar E. Meldeņa zīmētu vāku. Ar autora ģimēni. Šī ir dedzīgā publicista pēdējā grāmata, pa daļai ar autobiogrāfisku nokrāsu.

Alberts Sprūdzis, Labā sirds. Stāsti. Ar Elzas Drujas zīmētu vāku. Apdāvinātais latgaliešu rakstnieks dzīvespriecīgā noskaņā notēlojis galvenokārt savas dzimtenes laudis.

Jānis Širmanis, Dadžu Juris. Stāsts jaunatnei. — Šim stāstam ir audzinoša nozīme. Tajā lasām, kā pamestais ielas zēns Dadžu Juris krietna skolotāja vadībā izaug par enerģisku vīru un labu lidotāju.

Hans's Carossa — Ārsts Gions. Carossa izvirzīts nevien vācu, bet visas jaunās Eiropas rakstniecības redzamākā vietā. Rakstnieku dienas Veimārā Carossu šogad iecēla par Eiropas rakstnieku savienības prezidentu. Carossa šo godu arī pelnījis. Savā ilggadīgā rakstnieka darbā viņš radījis palielošas vērtības. Latviešu lasītājiem Carossa vēl svešs. Sniedzot vienu no spilgtākajiem viņa darbiem — „Ārstu Gionu“, latviešu lasītāji tagad varēs iepazīties ar Carossa's lielo talantu.

Hans's Franck's, „Dienvidjūras sala“ u. c. anekdotiskie stāsti. Hans's Franck's pieder pie reprezentatīvākajiem un izcilākajiem tagadnes vācu noveles un isā anekdotiskā stāsta meistariem. Viņš savās novelēs ar lielu sirsnību risina mīlestības un taisnības problēmas. Mīlestība Franck'a uztverē ir asins un gara sinteze. Šāda mīlestība, iegūta ziedošanās ceļā, sasniedz jau dievišķīgās mīlestības pakāpi (piem. novelē Dienvidjūras sala).

parādījušies. Spraugā tēlojumā Kröger's sniedz pārskatu par nometināta vācieša dzīvi Sibīrijā pasaules kara laikā. Sibīrijas dzīves un krievu apstākļu tēlojumi tik krāsaini un dzīvi, ka sevišķi šodien tos var lasīt ar vislielāko interesi.

Ernst's Wurm's, Viņa spēks bija varens. Wurm's, kas sniedzis vairāku ievērojamu mūziķu biogrāfijas romānu formā, šai grāmatai par tematu izvēlējies Händel'a dzīvi. Romāns uzrakstīts spēcīgos vilcienos un tas lasāms ar lielu interesi.

Gotfrīda Keller'a stāstu izlase Jūlija Pētersona tulkojumā. Šveices vācu rakstnieks Keller's pieskaitāms vācu prozas pagājušā gadu simteņa ievērojamākajiem pārstāvjiem. Viņa raksturi veselīgi, spēcīgi, viņa stāstos dveš zemes elpa.

Gunnars Gunnarsons, Dzīves krasts. Latviešu lasītāju iemīlotā rakstnieka „Borgu dzimtas“ autora romāns. Pārliecinoši Gunnarsons šai romānā tēlo islandiešu zvejnieku dzīvi un sivo ciņu ar jūru.

Augusts Gailītis, Toms Nipernādijs. Romāns. Pazīstamais igauņu rakstnieks šē tēlo īpatu pilsētas cilvēku, kas pavasarī sāk izjust nepārvaramas ilgas pēc laukiem un dodas pie dabas krūts, tur piedzīvodams mīlas dziesmu unisonā ar dzīvības atmodu. Romānā strāvo dziļa trauksmaina smeldze un dabas lirika.

Italiešu prozas antoloģija. Italiešu rakstnieka Mario Pučini noveles, ko latviskojušas vairākas itaļu valodas pratējas. Ar M. Celiņiņas zīmētu vāku.

Pieci stiprinieki. Tautas pasaka. Krāsaina bilžu grāmata ar O. Freibergas ilustrācijām.

Brīnumu zemē. I. Leimanes pasaka. Krāsaina bilžu grāmata ar M. Kovaļevskas ilustrācijām.

Z. Brēmanes, Mazā vācu—latviešu vārdnīca. Maksā RM 0,50. **Mazā latviešu—vācu vārdnīca.** Maksā RM 1,—. Šis vārdnīcas domātas skolām.

Ed. Ozoliņš, Vāciski—latviska vārdnīca. Maksā RM 5,—. **Latviski—vāciska vārdnīca.** Maksā RM 5,—.

Rakstniecības un mākslas gada grāmata. Almanachs Kārļa Strauta redakcijā ar Ludolfa Liberta grafisko iekārtojumu, uz laba papīra. Gada grāmata satur mūsu ievērojamāko rakstnieku oriģināldarbus līdz ar zinātnieku apcerējumiem par laikmeta kultūras problēmām. Grāmata sniedz noteiktu pārskatu par mūsu pagājušā gada mākslas dzīvi. Sevišķi plaši analizēti rakstniecības un teātra jautājumi. Bagāta reprodukciju daļa.

Jaunatnes kalendārs 1942. gadam. Ad. Sildes redakcijā ar mākslinieka Noriša zīmējumiem un daudziem uzņēmumiem. Kalendārs ar bagātu audzinoši politisku saturu, domāts mūsu jaunās paaudzes ievadīšanai laikmeta izpratnē.

Vispārīgais kalendārs 1942. gadam. V. Cedriņa redakcijā ar māksl. N. Strunkes vāku zīmējumu, daudziem uzņēmumiem un E. Rirdāna un A. Kronberga karikatūrām. Šis ir tautas kalendārs, kas iznāk lielā tirāžā (cena RM 0,50). Jaunais svinamo dienu un jaunais tirgu saraksts, vispusīga praktiskā daļa un bagāta literārā daļa, starp citu ar vairākiem vācu jaunākās rakstniecības pārstāvju darbu paraugiem.

Mēnešu sievas kalendārs ar mūsu labāko gleznotāju darbu reprodukcijām.

Kabatas kalendārs ērtai lietošanai.

Priekš 60 gadiem, 1881. gadā, vācu tautības rīdzinieks Heinrichs Goeggingers nodibināja konservu fabriku, tai vēlāk pievienojot arī saldumu pārstrādāšanu. Fabrikas darbs isā laikā vērsās plašumā, un Goeggingera ražojumi iekaroja ne tikai Eiropas valstu tirgus, bet bija atrodamī arī viņpus okeana. Šie tirgi bija iegūti tikai ar vienu — ar ražojumu augsto kvalitāti.

Arī tagad fabrika turpina darbus, rūpējoties par to, lai arī kaņā apstākļos varētu iegādāties saldumus. Ja tomēr vienas vai otras šķirnes saldumu pagaidām trūkst, tad atcerēsimies, ka saldumi ar augstu barības vielu procentu pirmākārtā jādod kaņāviriem frontē. Viriem, kas ar savām krūtīm sargā arī mūsu brīvību.

L. W. Goegginger

Goeggingera fabrikas modernās saldumu pārstrādāšanas mašīnas garantē ražojumu labumu. Plašā mērā izmantojot vietējās izejvielas — dažādus augļus, ogas un cukuru, fabrika atbalsta arī mūsu dārzsaimniecību, būdama viena no lielākām augļu noņēmējām.

Svētkiem gatavojoties darbs fabrikā kļuvis vēl intensīvāks. Bez parastām konfekšu šķirnēm, Ziemassvētku eglītēm skolās un slimnīcās gatavo arī eglīšu konfektes pušķotos iesaiņojumos.

Vīrs, uz kuŗu var paļauties — Ernst's Lampert's savu stilu diska mešanā izkopis līdz pēdējam sikumam.

Ceļu panākumiem dzīvē lauž mērķtiecīga darbība. Bez neatlaidīgas gribas nevar gūt panākumus pat visapdāvinātākais. Viens no palīgīdzekļiem audzināt stipru gribu ir sports līdzās sistēmiskai vingrošanai, kas māca saskāpot kustības un vislietišķāk pielietot spēkus dažādu uzdevumu veikšanai un šķēršļu pārvarēšanai.

Sports ir vairāk kā ķermeņiskas nodarbes, kā prieka un gandarījuma izpausme par veikto, ko mums sagādā dabiskā dziņa pēc kustībām. Sports ir arī neatlaidīga cīņa vispirms pašam ar sevi, ar savām vājībām un trūkumiem un tad ar pretinieku. Sports ir neatlaidīgas gribas izpausme nevien kustībās, bet arī cenšanās garīgi sasniegt vairāk nekā līdz šim sasniegts sacensībās, pārvarot laika un telpas šķēršļus. Tieši dziņā pēc pilnības meklējams sporta dzinulis un tā pievilcības noslēpums, jo sacensības modina jauneklī vīru. Sportam tāpēc liela audzinātāja nozīme. Tas ir sevišķi svarīgs jaunatnes audzināšanas faktors, kas vienlīdzīgi veido ir fiziskos, ir garīgos spēkus un spējas, norūda un māca pārvarēt šķēršļus dzīvē.

*

Neraugoties uz to, ka daudzās sporta disciplīnās šķita jau sen sasniegta cilvēka spēju augstākā robeža, sasniegumi aug visos sporta veidos. Pasaules rekordu saraksts mainās joprojām gadu no gada. Sevišķi ātri mainās pasaules rekordu saraksts ātrumu pārvaramās disciplīnās, gausāk — tehniskās disciplīnās. Nesen vēl likās, ka pasaules slavenākā vieglatlēta Paavo Nurmi pasaules rekordi skriešanā, kuŗus uzskatīja par fenomenāliem sasniegumiem, nebūs pārspējami. Vismaz tik ātri un viegli ne. No Nurmi agrākiem 13 pasaules rekordiem palicis pāri vairs tikai viens — viņa sasniegums 1 stundas skrējienā 19.210 m. Sevišķi progresējuši Lielvācijas sportisti. Sports Lielvācijā arī kara gados ir neatņemama dzīves sastāvdaļa, tāpēc kaŗš nav traucējis sasniegumu uzlabošanu. Eiropas sportisti 1941. g. dažādās sporta disciplīnās pārspējuši 17 pasaules rekordus un sasnieguši 2 pasaules labākos rezultātus. Vācu sportisti vien pārspējuši 8 pasaules rekor-

'GRIBA UZVARĒT

dus un bez tam vēl labojuši 22 Lielvācijas rekordus. 77 valsts sacikstēs ar 25 dažādu nāciju sportistiem vācu sportisti guvuši 41 uzvaru, panākuši 6 neizšķirtas un zaudējuši 30 reizes.

Lielvācijas vieglatlēti progresē no gada uz gadu. Vācu jaunatne kļuvusi daudz speciģāka nekā līdz šim. Meistariem radušies cienīgi pretinieki un atvietotāji.

Vieglatlētikā un soļošanā Eiropas vieglatlēti veikuši 9 jaunus pasaules rekordus un 2 jaunus pasaules labākos sasniegumus (soļošanā 1 angļu jūdžē un 50 km). Lielvācijas vieglatlēti no tiem pārspējuši četrus. Ievērojamākais no tiem ir jaunais pasaules rekords vienā no grūtākām tehniskām disciplīnām — diska mešanā. To veicis pazīstamais vācu sportists Ernst's Lampert's (no Zārbrikenas). Aizlidinot untumaino diska ripu 53,35 m tālumā, Lampert's pārspējis sava tautieŗa Willy Schröder'a 1935. g. veikto pasaules rekordu 35,10 m par 25 cm. Schröder'a rekordu pārspējis arī vēl amerikānis Arči Hariss ar sasniegumu 53,26 m un itālietis Konsolini. Pēdējais aizlidinājis 2 kg smagu diska ripu 53,34 m tālu. Ar šiem sasniegumiem Lampert's un Konsolini pārpēmuši vadību diska mešanas sasniegumu kāpināšanā, kas līdz šim arvien bija amerikāņu speciģalitāte.

Amerikāņi bija arī pirmie, kas, izkopjot diska mešanas stilu, tika pāri 50 m līnijai. Pirmais to sasniedza amerikānis Krencs. Viņu drīz vien pārspēja Dzessups (ZSV) ar 51,73 m. Tādus diska metējus, kas tikuŗi pāri 50 m līnijai, var tomēr uz pirkstiem saskaitīt. No eiropieŗiem pirmais to spēja veikt ungārs Remeŗs ar 50,43 m. Priekŗ Berlines olimpiādes pasaules 10 labāko diska metēju saraksts bija šāds: 1. Schröder's (Vācija) 53,10 m, 2. Andersons (Zviedrija) 53,02 m; 3. Lampert's (Vācija) 52,81 m; 4. Dens (ZSV) 52,01 m; 5. Bergs (Zviedrija) 51,55 m; 6. Remeŗs (Ungārija) 50,43 m.; 7. Karpenters (ZSV) 50,41 m; 8. Soerlie (Norvegija) 50,19 m; 9. Peti (ZSV) 49,76 m; 10. Wirzelsdobler's (Vācija) 49,32 m. No latvieŗu sportistiem labākos rezultātus līdz šim veikuŗi: D. Baranovskis 46,62 m; E. Jēkabsons 46,52 m; J. Dimza 45,61 m; V. Rozenbergs 45,33 m.

*

„Redziet, te jūsu priekŗā ir vīrs, kas šodien Vācijai varēja izcīnīt zelta medaļu!“

Tādiem vārdiem, bez kāda ievadījuma, uzsāka ar mums, diviem latvju žurnālistiem, sarunas kāds tumŗmatains jauneklis līdzās savam galda biedram, tikko bijām at-sēduŗies viņiem iepretim pie galdiņa Berlines pazīstamajā kafejnīcā „Café am Zoo“,

Saskatījāmieŗi jautājoŗi. Bijām ņeit iera-duŗies uz mest teidzīgas korespondences sa-viem laikrakstiem, tāpēc ielaisties sarunās ar gadījuma sarunu biedriem mūs varēja vismazāk interesēt.

Jaunais cilvēks piemetināja: „Jā, jā — nebrīnieties! Te sēd cilvēks, kas pēdējos četros gados diendienā tam gatavojies vaiga sviedros. Diemŗēl, ņis prieks pagāja viņam secen, bet pelnītais gods — Vācijai.“

Dabiski radās jautājums: „Kā tā?“

„Tas ir Ernst's Lampert's! Ar to ir viss teikts, ja jūs esat lietas kursā,“ — laipni atbildēja mūsu jaunais paziņa, norādīdams uz savu draugu, kas visu laiku nebija teicis ne vārda. Dzelzains rokas spiediens mums iepazīstoties bija labākā vizītkarte. Tas ikvienam lika nojaust, ja tas arī nebūtu lietas kursā, ka ņim vīram spēka ir atliku likām. Katrs viņa sejas pants pauda enerģiju. Stipri uz priekŗu izvīrzitais zods liecināja par nelokāmu gribu.

Tas bija 1936. g. 5. aug., kad Berlines olimpiskā stadionā bija noskaidrojuŗies 6 labākie diska mešanā. Tie bija: 1. Karpenters ar olimpiskā rekorda sasniegumu 50,48 m; 2. Dens (abi ZSV) 49,36 m; 3. Obervegērs (Itālija) 49,23 m; 4. Soerlie (Norvegija) 48,77 m; 5. Schröder's (Vācija) 47,93 m; 6. Silla's (Grieķija) 47,75 m. Olimpiskā zelta medaļa bija izcīnīta tā tad ar rezultātu, kādu Lampert's viegli būtu spējis veikt. Ne par velti pat „Mūnchener Illustrierte“, priekŗ olimpiādes ievietojot Lampert'a attēlu un atzīmējot viņa tā gada labāko rezultātu — 52,51 m, kas bija tā gada labākais sasniegums pasaulē, apzinā-jās viņu par vīru, uz kuŗu var paļauties. Lampert'u toreiz tomēr neierindoja Vācijas olimpiskos kandidātos, tāpēc saprotamas viņa skumjas par iespējamo uzvaru. Lampert's tomēr neatlaidās, un tagad viņa nelokāmā griba uzvarēt vainagojusies ar ievērojamu jaunu pasaules rekordu — 53,35 m.

E. T.

Liels meistars daiļlēcķšanā un arī viens no mūsu labākiem vingrotājiem uz rikiem ir Viktors Stūris, ko viņŗ pierādīja ACS „Atpūta un dzīvotprieks“ pirmajā vingrotāju sarīkojumā.

Sieviete zina, ko vēlas.

„Tādas lietas man neimponē. Man patik tikai garīgi augstvērtīgi vīrieši!“
(„Berliner Illustrierte Zeitung“.)

Meitenes pie žoga

Kad sāk cerīnā ziedos smaidīt,
Tad kāds sirdij mosties liek.
Labprāt gribu tevi gaidīt,
Val līst lietus, vai ar sniegs jau snieg.

P i e d z i e d ā j u m s:

Jā, nu melējas stāv pie žoga,
Pēkšņi milas mirklis lūst.
Vēlreiz paldies tev, jo miļš bij
Tavs maigais skūpstis.

Bležāk raksti man kā klājas,
Kaŗš nav joks, man gauži rūp.
Daŗš no kaujas nenāks mājās,
Ak, cik viegli stikls un laime drūp.

P i e d z i e d ā j u m s.

Kad, ko raksti, lasīt traucu,
Tad tik tuvu esi man.
Šķiet, ka aicinot un saucot
Tava miļā balss man ausis skan.

P i e d z i e d ā j u m s.

Vienmēr lai tev prātā būtu,
Ka man strdi mila kvēl.
Maigu skūpstu tev es sūtu
Tik pa radio, lai cik tas žēl.

P i e d z i e d ā j u m s.

Kad pēc kara mājās nāksi,
Teiksi man, cik tas bij smags.
Tad mēs jauņas dziesmas sāksim,
Ies pēc gada kopā dzīves taks.

P i e d z i e d ā j u m s.

Tulkojis K. K.

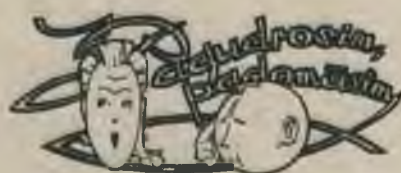
Profesora aizmāršība.

„Mezģls suņa astē? Ak tā, uz svētkiem man bija jānopērk suņa kūkas.“
(„Die Woche“.)

Nesaprotama lieta.

„Vectēv, vai visi zvēri jau bija radīti, kad paradīzes dārzā dzīvoja Ādams un Ieva?“
„Jā, bērniņ!“
„Bet no kā tad pārtika drēbju kodes?“
(„Das Illustrierte Blatt“.)

Mantojuma dališana.

Bagāts vīrs taisījās aiziet Dieva mierā, bet nevarēja izgudrot, kā vienlīdzīgi sadalīt savu bagātību abiem dēliem. Ja uzdotu vecākajam dēlam Arturam sadalīt mantojumu, noteikti jaunākais — Pauls — saņemtu mazāk, bet ja arī Pauls būtu izšķirējs, nekā labāks nebija sagaidāms: bagātais tēvs labi pazina savus dēlus. Pēc ilgām pārdomām tēvs tomēr nolēma, ka ir atradis atrisinājumu, un sastādīja testāmentu, uzdots manto sadalīt uz pusēm Arturam. Kā viņam tas pēc testāmenta jāizdara?

ŠACHS

T. Melngaiļa vadībā.

Kompozitējas pirmpublicējumi.
E. F. Valciņš Rīgā.

Mats 3 vilcienos.

Kā sena Ziemassvētku pasaeļa...

Spāniešu atklātne.

No starptautiskā turnīra 1886.

Partija Nr. 1.

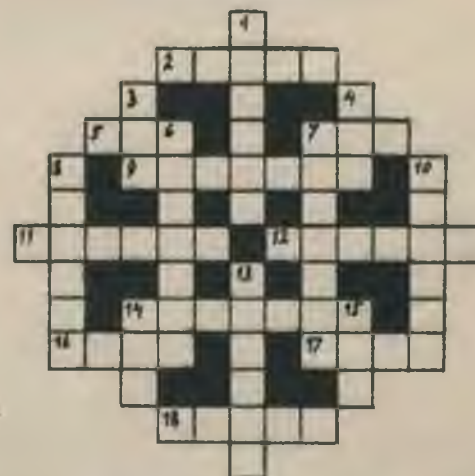
Gunsbergs — Šallops.

1. e4, e5 2. Zf3, Ze6 3. Lb5, Zf6 4. d3, Ze7 (Šķiet, ļoti divains vilciens, bet ne bez izdomas. Ja baltie sistu bandinieku, tad pēc 5. Ze5:?, c6 6. La4 Da5, pats sitējs Ze5 ietu bojā). 5. c3, c6 6. La4, Zg6 7. h4?, h5 8. Lg5, Dh6 9. De2, d5! (Brīnišķīgas spožas kombinācijas sākums) 10. ed, Lg4 11. de, 0-0-0! 12. cb, Kb8 13. 0-0, Da6 14. Lc2, e4! 15. Lf6:, ef! 16. Le5, Ze5: 17. De5, Ld6 18. De4, The8 19. Da4, fg!! (Tikpat lieliski spēlēts kā līdz šim. Tagad draud mats: 20. Da6:, gfD 21. Kf1:, Lh3 22. Kg1, Te1+) 20. Tec1, Db6 21. d4. Lf4 22. Za3. Lf3 23. Tec1, Df6!

Spožajai partijai seko tikpat spožs fināls. Baltie padevās, jo no mata izbēgt nevar.

Šallopam piešķīra godalgu par skaistāko partiju.

Krustvārdu mikla Nr. 1.

Līmeniski: 2. Nav patikama, ja krit no gaisa. 5. Cdens „tvertne“. 7. No tās ņem veldzi. 9. Gudrs vīrs. 11. Nelaimīga senatnes pilsēta. 12. Dzīvē bieži noder. 14. Garšīgs auglis. 16. Nošķirta zeme. 17. Ne patik, bet jāsaņem. 18. Gandrīz mājas putns.

Stateniski: 1. Patikas izpaušme. 3. Vieta Vidzemē. 4. Nezināmais. 6. Pilsēta Kaukazā. 7. Skaņu parādība. 8. Varonim nepiemīt. 10. Tas, kas vēl nāks. 13. Tautība. 14. Neērta māju vieta. 15. Ļoti parasts angļu signāls.

No visiem latviešu zemes novadiem nāk siltu cimdu un zeķu sūtījumi dāvanām vācu karavīriem. Tukuma tautu meltas dāvātos adījumus nodod vācu armijas pārstāvjiem.

„Rotšildi.“

1815. gadā, kad Francijā plūda āriešu asinis, Frankfurtes geto atstāja žīds Natans Rotšilds. Viņš devās uz Londonu un uzsāka plaša vēriena biržas spekulācijas. Pēc neilga laika Natanam Rotšildam Londonā jau ir pašam sava banka. Viņa brāļi savukārt dibina bankas kantonos Vinē, Parīzē un Neapolē. Tā žīdu Rotšildu ģimene izpleš savus taustekļus, lai sagrābtu savās rokās visas pasaules saimniecību.

Jaunā ūfas lielfilma „Rotšildi“ rāda žīdu lomu pasaules saimniecībā un viņu iespaidu dažādu valstu valdnieku namos. Rotšildu pēcteču iespāids Amerikas un Anglijas valdībās ir palieis tikpat liels arī mūsu dienās. Arī tagad žīdu bankieri visiem spēkiem cenšas panākt Amerikas iejaukšanos karā, lai āriešu asinīm plūstot pildītu savas kabatas ar zeltu.

Tūkstoši vlnas cimdu un zeķu, ko adījušas latvju zeltēnes, aukstajā laikā iepriecinās karavīrus frontē.

Draudzīgi blakus plīvo Lielvācijas un Latvijas karogļi. Lielajā cīņā par tautu brīvību tagad aktīvi iekļāvušies arī latviešu vīri. Pirmais latviešu brīvprātīgo bataljons jau atrodas austrumu frontē, kur kopā ar vācu un sabiedroto tautu karavīriem piedalās cīņās pret bolševismu.

Alfrēda Kalniņa operas Baņuta jauninscēnējums Rīgas operā

Dirģents J. Kalniņš, režisors J. Zariņš, dekorators P. Rožlapa.

Kuniga Valguda pili.

Baņuta — M. Brechmane-Štengele.
Vižutis — A. Jēkabsons.

Baņuta — M. Brechmane-Štengele.
Maiga — A. Ludīņa.

Kuniga Valguda (J. Niedra) atvadišanās.
Kuniga Daumants — A. Kaktiņš (pa kreisi).

(Sākumu skat. 9. lpp.)

Baltijas salām, 8. septembrī bruņoto spēku virspavēlniecība paziņoja Šlisselburgas ieņemšanu. Tā kā tai pašā laikā somu spēki Karielijas šaurumā bija sākuši spēcīgu ofensīvu un ātri guva telpu dienvidu virzienā, loks ap Ļeņingradu un maršala Vorošilova galveniem spēkiem bija noslēdzies. Vēl iekāms dienvidos nāca izšķirējais trieciens, vācu ziemeļu grupas pārrāvums starp boļševiku ziemeļu un centrālo fronti panācis, ka stiprie boļševiku ziemeļu frontes spēki vairs nespēja traucēt izšķirējās operācijas dienvidos.

Kad augusta vidū ģenerālfeldmaršala Rundstedt'a armijas pēc Umanas kaujas ieņēma visu Rietumukrainu līdz pat Dņepras upei, austrumu kara gājiens iegāja izšķirējā posmā. 25 divīziju zaudēšana pie Umanas pieņēma maršalu Budjonniju ar saviem galveniem spēkiem atiet uz Dņepras austrumu krastu, kur tas steigā sakoncentrēja 7—8 armijas gar Dņepru, savu labo spārnu balstot uz Ķijeju. Kamēr ziemeļos no Ķijevas starp ģenerālfeldmaršala Rundstedt'a kreiso un ģenerālfeldmaršala Bock'a labo spārnu 500 km platumā sniedzās Rokitnas purvi, maršala Budjonniņa pozīcijas aiz Dņepras līnijas bija ļoti stipras.

Stāvoklis tomēr pēkšņi mainījās, kad ģenerālfeldmaršala Bock'a spēki koncentriskā uzbrukumā iznīcināja 25 padomju divīzijas un 19. augustā ieņēma Gomeju — 200 km ziemeļos no Ķijevas, Rokitnas purvu austrumu malā, jau austrumos no Dņepras upes. Gomejas ieņemšanas stratēģiskā nozīme redzama tai apstākļi, ka tagad nodibināti tieši sakari starp vācu bruņoto spēku dienvidu un centra grupu. Gomeja kļuva par izejas bazi tai klasiskai operācijai, kas lika sabrukt boļševiku Dņepras frontei un vienā varenā triecienā iznīcināja maršala Budjonniņa spēkus.

Tikko Gomeja bija kritusi, Maskavā un Londonā tik plaši izslavētam Budjonnijam bija pēdējais laiks saprast, cik apdraudēts bija viņa labais spārns pie Ķijevas. Tas tomēr acīm redzot pārvērtēja šī sava pēdējā atbalsta punkta nozīmi Dņepras labā krastā, kur viņš visiem līdzekļiem centās izveidot par stipru priekštilta pozīciju varbūtējam vēlākam iebrukumam vācu spēku ieņemtajā Rietumukrainā. Tas kļuva Budjonnijam liktenīgi. Drudžaini koncentrējot milzu spēkus ap Ķijeju, Budjonnijs pat nepamanīja, ka ģenerālfeldmaršals Bock's pēc Gomejas ieņemšanas raidīja stiprus spēkus —

starp tiem ģenerālpulkveža Guderian'a tanku armijas — uz dienvidiem pret Desnu. Tikai kad šie spēki pie Čerņigovas bija pārrāvusi Desnas līniju un sāka strauju laušanu uz priekšu Konotopas un Romnu virzienā, Budjonnijs aptvēra draudošās briesmas. Bet tagad jau bija par vēlu. Jo tai pašā laikā kāda ģenerālfeldmaršala Rundstedt'a armija bija pārvarējusi Dņepru abpus Kremenčugai un straujā uzbrukumā nokļuva Ķijevas frontes aizmugurē. 13. septembrī šie spēki 200 km austrumos no Ķijevas Romnu-Lochvicas rajonā apvienojās ar ģenerāļu Guderian'a un Weichs'a no zieme-

frontē no Valdaju augstienes līdz rajonam dienvidos no Brjanskas, ievadīja vācu tanku spēku manevrs, kas kara vēsturē ieies kā armiju vadības meistardarbs. Vēl Ķijevas operācijas nebija pat sasniegušas savu kulminācijas punktu, kad Guderian'a un Weichs'a armijas saņēma ģenerālfeldmaršala Bock'a pavēli jaunai operācijai, kas nozīmēja ne vairāk un ne mazāk, kā pāriet no frontes dienvidrietumu virziena uzbrukumā pilnīgi pretējā virzienā. Ģenerālfeldmaršala Bock'a ofensīvas smagumpunkts sākumā atradās labā spārnā, kas ar boļševiku sakaušanu pie Ķijevas bija ieguvis brīvas rokas. 30. septembrī sākās vācu tanku izrāviens, 3. oktobrī krita Orla.

Divi dienas pēc tanku spēku izlaušanās visa armiju grupa visā frontes garumā sāka uzbrukumus. Jau līdz 6. oktobrim Brjanskas telpā bija izveidojies aplenkums, kurā ātrā laikā noasiņoja 3 boļševiku armijas. Maršala Timošenko kreisais spārns bija iespiests un sadragāts vēl iekāms boļševiki bija attapušies. Tai pašā laikā vācu armijas abpus lielai Smoļenskas - Maskavas šosejai pārvāva boļševiku fronti, kas atļāva izveidot knaibļu kustību ap Vjazmas rajonu. 8. oktobrī šīs varenās knaibles bija apņēmušas 5 boļševiku armijas. 500 km platā frontē rietumos no Maskavas bija iedegusies kara vēstures varenākā dubultkauja, kurā noasiņoja veselas 80 padomju divīzijas. Astoņas maršala Timošenko labākās armijas bija iznīcinātas. 650.000 boļševiku sāka ceļu uz vācu gūstekņu nometnēm. Līdz ar to boļševiku bruņotie spēki šajā varenajā kaujā austrumos līdz oktobra beigām zaudējuši 401 divīziju un 20 brigādes. 421 boļševiku stipra vienība līdz ar visu apbruņojumu un kara materiāliem bija iznīcināta. Šo vienību dzīvais spēks palicis kaujas laukos vai bezgalīgās kolonnās sāka ceļu uz vācu gūstekņu nometnēm. Boļševiku bruņoto spēku vadībai šo spēku zaudējums nozīmē gandrīz 10 milj. karavīru izstāšanos no ierindas.

Milzu cīņa austrumos vēl nav noslēgusies, bet tas nespēj grozīt faktu, ka vācu bruņotie spēki veselā kauju virknē, kas nav salīdzināma ar agrāko laiku kaujām, guvuši uzvaru, kurā šo karu izšķirošā nozīme agrāk vai vēlāk parādīsies. Bet jau tagad gūtā uzvara uz visiem laikiem ieies vēsturē kā ģeniālas stratēģijas un vācu karavīra varonības un drosmes augstā dziesma.

E. Leja.

Clemēpi — J. Rozentāla zīmējums.

liem uzbrūkošiem spēkiem. 25.000 kv. km telpā sākās iznīcināšanas kauja, kādu kara vēsture vēl nekad nebija pazinusi. 665.000 gūstekņu, 4000 lielgabalu, 800 tanku un milzu kara materiālu daudzumu iegūšana bija tās iznākums. 19. septembrī krita Ķijeja. Piecas boļševiku armijas bija iznīcinātas.

Bet Budjonniņa katastrofa bija tikai pirmais posms lielajā kaujā austrumos, kam jau pēc īsa laika sekoja vēl drāmatiskāka katastrofa, kas boļševiku centrālās frontes komandierim maršalam Timošenko maksāja viņa armijas. Šo milzu kauju, kas naktī no 1. uz 2. oktobri iedegās 500 km platā

Jaunākie tēlniecības darbi Vācijā

Josef's Wackerle — Cilnis akmenim Berlīnes radiofonā.

Georg's Roch's — Atmoda. Bronza.

Fritz's Behn's — Uzbrūkošs leopards. Bronza.

Emil's Mainz's — Vēršu cīņā.

„Die Kunst im Deutschen Reich“

Laikmeta

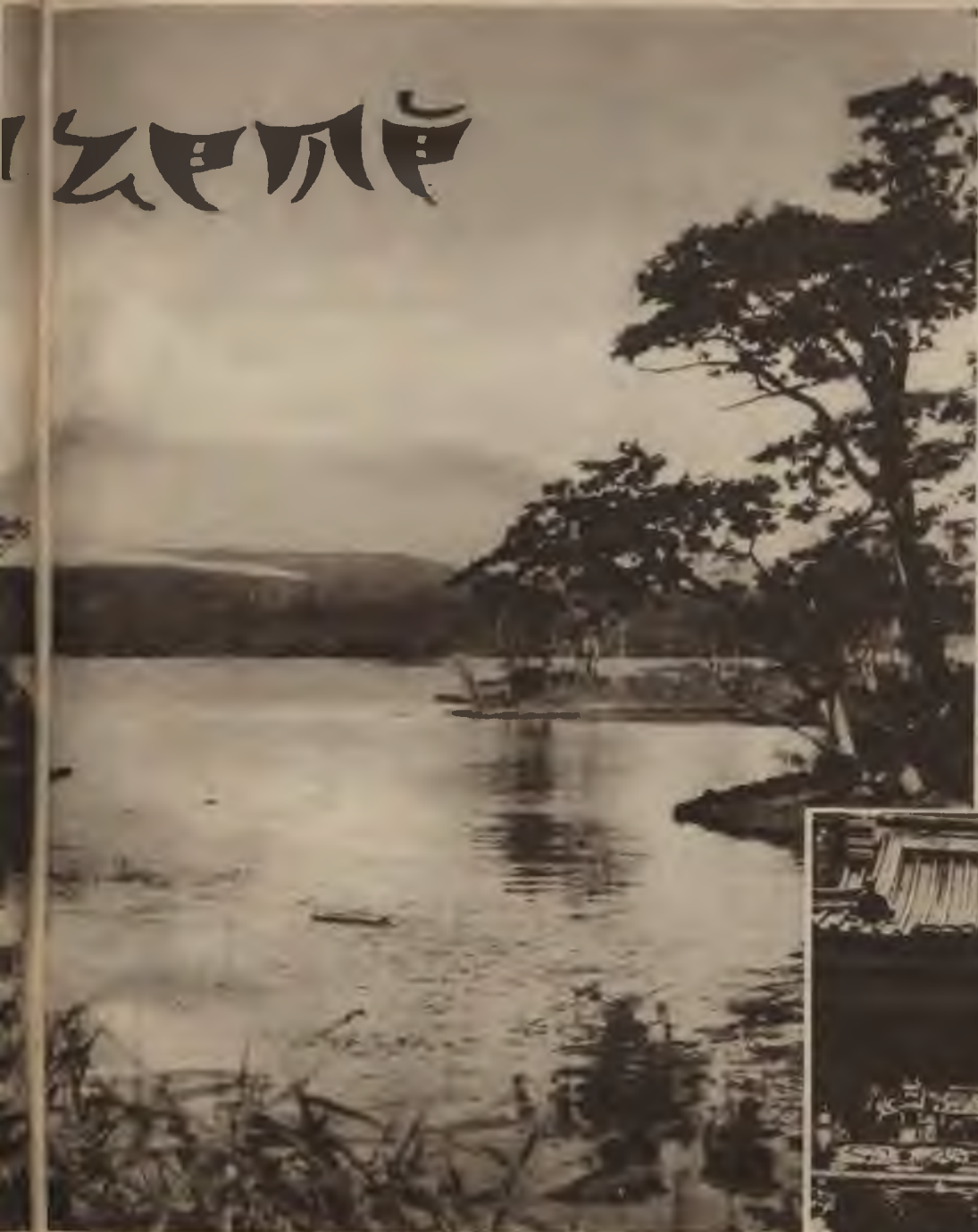
Skats uz Tokio no lidmašinas.

Japāņu zvejnieku laivas Surugas līci.

Rīsa ražas novākšana.

Visi uzņēmumi no „Laikmeta“
archīva.

Ohuma ezers Hokkaidō.

Bronzas ielas laterna Slogamā.

Ieyasu tempļa galvenā ieeja.

ILLUSTRĒTS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS“. Atb. izdevējs ARTURS-FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TĀBELIS.
Atb. redaktora vietnieks ALBERTS PRANDE. Žurnāla „Laikmets“ redakcija un apgads Rīga, Kaļķu ielā 25.
Numurs maksā 30 Rpf. Nākamais numurs iznāks 9. janvārī. Tālrugi: Afbildīgais redaktors 22588, redakcija 22614.

Pēterā baznīca liesmās

V. Ridznieka uzņēmums. (Par labu Tautas palīdzībai)

